

Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης
Σχολή Καλών Τεχνών
Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Σχολή Μουσικής και
Οπτικοακουστικών Τεχνών
Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Σχολή Μουσικών Σπουδών
Τμήμα Μουσικών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Σχολή Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών
Επιστημών και Τεχνών
Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης

14ο ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ιστορίες, παραδόσεις, μεταπλάσεις

ΑΡΤΑ, 26-27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2022

υπό την αιγίδα της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας

Διοργάνωση: Τμήμα Μουσικών Σπουδών Πανεπιστημίου
Ιωαννίνων

Χώρος Διεξαγωγής: Επιμελητήριο Άρτας

Πρόγραμμα Συνεδρίου

Σάββατο 26 Νοεμβρίου

16:00-16:30 Χαιρετισμοί

16:30-18:00

Συνεδρία 1 - Συνεδριακό Κέντρο (2ος όροφος)
Έντεχνη Ελληνική Μουσική (Α)
Προεδρεύουσα: Λορέντα Ράμου

16:30-17:00 Αθανάσιος Τρικούπης

Demetrio Androni (1865-1918): *Inno e Marcia Trionfale per Orchestra* (Napoli 1886).
Άγνωστη ελληνική ορχηστρική μουσική του 19ου αιώνα

17:00-17:30 Αγγελική Σκανδάλη

Δημοσιεύσεις στον αθηναϊκό τύπο για την πρώτη της όπερας *Το Δακτυλίδι της Μάνας* του 1917. Μία σταχυολόγηση από τις αρχειακές πηγές

17:30-18:00 Αιμιλία Βαΐτση

Η πολυμορφική μουσική αποτύπωση των σύγχρονων επιρροών στην νέα λόγια δημιουργία περισσοτέρων από πενήντα, εν ζωή Ελλήνων συνθετών: Η ανασυγκροτημένη εμβάθυνση στην μουσική πραγματικότητα του ελληνικού στοιχείου κατά την διάρκεια ή μετά το πέρας ήδη γνωστών λόγιων μορφών της σύνθεσης

18:00-18:30 Διάλειμμα

18:30-20:00

Συνεδρία 2 - Συνεδριακό Κέντρο (2ος όροφος)
Έντεχνη Ελληνική Μουσική (Β)
Προεδρεύων: Αθανάσιος Τρικούπης

18:30-19:00 Μαγδαληνή Καλοπανά

Φ. Τσαλαχούρης, Δ. Δραγατάκης, Γ. Κωνσταντινίδης: Εκλεκτικές συγγένειες με αναφορά στον Μικρασιατικό Ελληνισμό

19:00-19:30 Ξένια Κωνσταντινίδου

Η πιανιστική γραφή του Γεώργιου Πονηρίδη (1887-1982) από τα *Δύο Πρελούδια* (1916) έως τον κύκλο *Αττικές Σουίτες* (1937)

19:30-20:00 Μαρία Ντούρου

Στρατής Μυριβήλης - Γιάννης Α. Παπαϊωάννου: *Αητός και Χορικό* για χορωδία a cappella

17:30-20:00
Συνεδρία 3 - Αίθουσα Ισογείου
Θέματα Βυζαντινής Μουσικολογίας
Προεδρεύων: Αντώνης Βερβερης

17:30-18:00 Θεόδωρος Τσαμπατζίδης

Από τον εξάστιγμο πίνακα ψαλτικής του Δοσιθέου στο σύγχρονο κώδικα e-Braille βυζαντινής μουσικής

18:00-18:30 Παναγιώτης Σάρμας

Η Βυζαντινή Οκτώηχος: ένα λεπτό εργαλείο εξερεύνησης της Μεσαιωνικής εκκλησιαστικής μουσικής των χριστιανικών παραδόσεων της Ευρώπης

18:30-19:00 Εμμανουήλ Ξυνάδας

«έκ τῶν τοῦ Ζαχαρίου Φωτιάδη Περιστασηνοῦ». Η μικροϊστορία μιας ψαλτικής οικογένειας μέσα από τη συλλογή παλαιτύπων της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας (ΑΕΑ) Βελγίας Ιωαννίνων

19:00-19:30 Χρυσοβαλάντης Ιωαννίδης

Παράδοση και δημιουργική μετάπλαση στο Νέο Στιχηραρικό μέλος των ύμνων της εορτής της Πεντηκοστής

19:30-20:00 Κολλίντζας Δημήτρης

Θεοδόσιος ιεροδιάκονος & Δημήτριος Λώτος. Δύο Χιώτες Πρωτοψάλτες της Εκκλησίας των Σμυρναίων

20:00-20:30 Μετάβαση στην Αίθουσα Διώνη Δήμου Άρτας

20.30-21.30, Αίθουσα Διώνη Δήμου Άρτας: Συναυλία

Δημοσθένης Φιστουρής (τενόρος), Βαλέρι Ισμαγκίλοβ (πιάνο)

Κυριακή 27 Νοεμβρίου

9:00-10:30

Συνεδρία 4 - Αίθουσα Ισογείου
Μεταμορφώσεις του δημοτικού τραγουδιού
Προεδρεύων: Μάρκος Σκούλιος

9:00-9:30 Λαμπρογιάννης Πεφάνης, Στέφανος Φευγαλάς

Μεθοδολογία καταγραφής δημοτικών τραγουδιών σε ευρωπαϊκή σημειογραφία τις δύο πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα

9:30-10:00 Δημοσθένης Φιστουρής

Μεταγραφές και εναρμονίσεις ελληνικών δημοτικών τραγουδιών για φωνή και πιάνο - Μια διαχρονική θεώρηση των εκδόσεων από την απλή εναρμόνιση μέχρι τις φόρμες volkslied, ζητήματα μουσικοποιητικής ανάλυσης και αισθητικής ερμηνείας

10:00-10:30 Ιωάννης Ανδρόνογλου

Variationen über ein anatolisches Volkslied (1982) του Carlo Domeniconi: διασκευή ασίκικου τραγουδιού και η πρόσληψή του από το ελληνικό κοινό εκατό χρόνια μετά τη Μικρασιατική καταστροφή

10:30-11:00 Διάλειμμα**9:00-10:30****Συνεδρία 5 – Συνεδριακό Κέντρο (2ος όροφος)****Θέματα Μορφολογίας****Προεδρεύων: Δημήτρης Έξαρχος****9:00-9:30 Αλέξανδρος Διονάτος**

Η παράδοση της διπλής φούγκας κατά το δεύτερο ήμισυ του 18ου αιώνας και οι μεταπλάσεις της, με ιδιαίτερη αναφορά στα ισπανικά *intentos*

9:30-10:00 Ιωάννης Φούλιας

Η παράδοση του μενουέττου και οι καινοφανείς μεταπλάσεις της στα κουϊντέττα πνευστών του Anton Reicha

10:00-10:30 Raphael Staubli

Κάποιες σκέψεις για τον σειραϊσμό και τη σημασία της δομής για την έκφραση της μουσικής

10:30-11:00 Διάλειμμα**11:00-12:30****Συνεδρία 6 – Αίθουσα Ισογείου****Θέματα Εθνομουσικολογίας****Προεδρεύων: Γιώργος Κοκκώνης****11:00-11:30 Σωτήρης Κατσούρας**

Kemangeh Roumy: Η οργανολογική μελέτη μεταβάλλει την Ιστορία της μουσικής, αμφισβητεί την σημερινή παράδοση και μεταπλάθει το ύφος της μουσικής της Ηπείρου

11:30-12:00 Παναγιώτης Τέλλης

Το πολυφωνικό της Ηπείρου, από τα Κτίσματα Πωγωνίου. Η δημιουργικότητα στην παραδοσιακή μουσική

12:00-12:30 Μάρκος Σκούλιος

Η υπολογιστική τεκμηρίωση της ασυγκέραστης και πολυδιαστηματικής σύστασης ανατολικογενών προφορικών ιδιωμάτων με την μέθοδο της εστιασμένης τονικής διερεύνησης

12:30-12:45 Διάλειμμα

11:00-12:30

Συνεδρία 7 – Συνεδριακό Κέντρο (2ος όροφος)

Παραστάσεις, ερμηνευτές και ερμηνείες

Προεδρεύων: Δημοσθένης Φιστουρής

11:00-11:30 Ζωή Διονυσίου

Μεταπλάθοντας τη μουσική παράδοση σε μουσική παράσταση: Η ομάδα *Ανέβα μήλο - Κατέβα ρόδι* και το παράδειγμα της παράστασης *Η Στρίγγλα* μέσα από τη συλλογική εμπειρία των μελών της

11:30-12:00 Δημήτριος Κοτρωνάκης

Ο κιθαριστής Ανδρέας Παλαιολόγος (1911-1997): από την τουρκική πρωτοπορία στην ελληνική λήθη

12:00-12:30 Απόστολος Παληός

Η εξέλιξη της μουσικής αντίληψης του ερμηνευτή κατά τη διαδικασία γήρανσής του με αφορμή δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα οργανικής και ορχηστρικής εκτελεστικής προσέγγισης

12:30-12:45 Διάλειμμα

12:45-14:45 Γενική Συνέλευση Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας – Αίθουσα Ισογείου

14:45-15:00 Διάλειμμα

15:00-17:00 Συνεδρία Ερευνητικής Ομάδας Βυζαντινής Μουσικής

17:00 Λήξη Συνεδρίου

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

Ανδρόνογλου Ιωάννης:

***Variationen über ein anatolisches Volkslied (1982)* του Carlo Domeniconi: διασκευή ασίκικου τραγουδιού και η πρόσληψή του από το ελληνικό κοινό εκατό χρόνια μετά τη Μικρασιατική καταστροφή**

Το 1982 ο Ιταλός κιθαριστής και συνθέτης Carlo Domeniconi (1947-), συνθέτει το έργο *Παραλλαγές σε ένα λαϊκό τραγούδι της Ανατολής*, το οποίο βασίζεται μελωδικά σε ένα λαϊκό (ασίκικο) τραγούδι του Τούρκου τροβαδούρου Asik Veysel (1894-1973). Το έργο διαδίδεται στο ελληνικό κιθαριστικό κοινό κατά τη δεκαετία του '90 και εντεύθεν ερμηνεύεται από Έλληνες κιθαριστές σε πιο ευρύ κοινό με ικανό βαθμό αποδοχής και πρόσληψης.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που εμείς θέτουμε στο έργο/διασκευή είναι: Πως ανταποκρίνεται το συγκεκριμένο έργο στο σημερινό μεταμοντέρνο συνθετικό πλαίσιο; Ποια η σχέση των ασίκικων τραγουδιών με την ελληνική και πιο συγκεκριμένα, μικρασιατική δημόδη μουσική παράδοση και εν τέλει ποια η επίδραση του μικρασιατικού ελληνισμού στην αποδοχή του συγκεκριμένου ακροάματος;

Η παρούσα εισήγηση, εξετάζοντας το συγκεκριμένο μουσικό γεγονός υπό το πρίσμα του συμβαίνοντος, επιχειρεί την ανάλυση, τόσο περιγραφική όσο και ερμηνευτική, του συγκεκριμένου έργου με αναφορές στο πρωτογενές υλικό της διασκευής. Αυτή η μουσική σύνθεση του Domeniconi τοποθετείται στη σημερινή μεταμοντέρνα ελληνική μουσική πραγματικότητα. Τα δεδομένα που προκύπτουν τόσο από τις προβολές του έργου όσο και από τις δημόσιες παρουσιάσεις (Ανδρόνογλου, 2007 κ.ά.) συνεπικουρούν στην εμβάθυνση των ως άνω ερωτημάτων.

Βαΐτση Αιμιλία

Η πολυμορφική μουσική αποτύπωση των σύγχρονων επιρροών στην νέα λόγια δημιουργία περισσότερων από πενήντα, εν ζωή Ελλήνων συνθετών: Η ανασυγκροτημένη εμβάθυνση στην μουσική πραγματικότητα του ελληνικού στοιχείου κατά την διάρκεια ή μετά το πέρας ήδη γνωστών λόγων μορφών της σύνθεσης

Το θέμα μου βασίζεται στην εν εξελίξει έρευνά μου, όμοιας πολυμορφικής γραμμής με αρκετά ερωτήματα γύρω από την σωστή τοποθέτηση διευρυμένου εύρους επιρροών στην συνθετική δημιουργία μέρους του ελληνικού στοιχείου στην παγκόσμια σύγχρονη κλίμακα. Η φιλοσοφία του δημιουργού, οι μουσικές ή εξωμουσικές επιρροές του, η ένταξη της σειραϊκής μουσικής στην νέα πραγματικότητα, το πώς η συνύπαρξη μεταξύ των τεχνών συναντιέται στα έργα της εποχής μας, τα στατιστικά δεδομένα για την σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα και η άμεση επαφή των σύγχρονων Ελλήνων συνθετών με μεγάλες προσωπικότητες της μουσικής ιστορίας, θεωρώ την οδηγούν στην διαμόρφωση ενός νέου πρίσματος στην τέχνη, τη συνεχώς εξελισσόμενη μουσική ιστορία και κοινωνική πραγματικότητα.

Διονάτος Αλέξανδρος:

Η παράδοση της διπλής φούγκας κατά το δεύτερο ήμισυ του 18ου αιώνα και οι μεταπλάσεις της, με ιδιαίτερη αναφορά στα ισπανικά *intentos*

Η φούγκα εν γένει – και η διπλή ως επιμέρους έκφρασή της – αποτελεί μία από τις κοινές συνθετικές πρακτικές της εποχής του μπαρόκ. Με τη σταδιακή μετάβαση προς τον κλασικισμό, η παράδοση της διπλής φούγκας παραμένει ακόμη ενεργή και ταυτόχρονα μεταπλάθεται, υποκείμενη στους όρους της νέας αισθητικής και των επιμέρους τοπικών παραδόσεων σύνθεσης.

Στην παρούσα μελέτη παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης ενός ρεπερτορίου περίπου 700 φουγκών, 90 συνθετών της εποχής και αναδεικνύονται οι ποικίλες πρωτοφανείς μεταπλάσεις στη δόμηση των διπλών φουγκών, οι οποίες αφίστανται από την κληροδοτηθείσα παράδοση. Οι πλέον αξιοσημείωτες και εντελώς καινοφανείς μεταπλάσεις της παραδοσιακής οπτικής επί της διπλής φούγκας σημειώνονται στο ισπανικό ρεπερτόριο για πληκτροφόρα, και ιδίως στα επί του παρόντος ανεξερεύνητα *intentos*, τα οποία συγκροτούν μία νέα, βραχύβια, ιδιωματική φουγκοειδή παράδοση στον ύστερο 18ο αιώνα.

Διονυσίου Ζωή:

Μεταπλάθοντας τη μουσική παράδοση σε μουσική παράσταση: Η ομάδα *Ανέβα μήλο - Κατέβα ρόδι* και το παράδειγμα της παράστασης *Η Στρίγγλα* μέσα από τη συλλογική εμπειρία των μελών της

Η ομάδα *Ανέβα μήλο - Κατέβα ρόδι* δημιουργήθηκε το 2011-12 από φοιτητές του τομέα Μουσικής Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Μουσικής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, λειτούργησε για 9 συνεχή ακαδημαϊκά έτη (ως το 2019-20) και λόγω της πανδημίας αυτή

τη στιγμή βρίσκεται σε παύση. Στόχος της ομάδας είναι να προάγει τον προφορικό λόγο και τη λαϊκή μουσική παράδοση μέσα από θεματικές παραστάσεις και εργαστήρια που στηρίζονται σε λαϊκά ή παραδοσιακά παραμύθια, τραγούδια, παιχνιδοτράγουδα και δρώμενα. Απευθύνεται εξίσου σε νεανικό κοινό και σε ενήλικες. Πρόκειται για μία ομάδα εργασίας-υπό-εξέλιξη που αποτελεί ένα παράδειγμα εφαρμοσμένης εθνομουσικολογικής και μουσικοπαιδαγωγικής έρευνας.

Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στην αποτίμηση του καλλιτεχνικού και παιδαγωγικού έργου της ομάδας, μελετώντας τις αφηγήσεις των ίδιων των εμπλεκόμενων φοιτητών. Ακολουθώντας ποιοτική προσέγγιση, μέσα από ημιδομημένες ομάδες εστίασης οι φοιτητές-μέλη της ομάδας κατέθεσαν το βίωμά τους, τις εμπειρίες τους, και αν και σε ποιους τομείς ωφελήθηκαν από τη συμμετοχή τους σε αυτή. Κύριο αντικείμενο της μελέτης είναι το παράδειγμα της παράστασης *Η Στρίγγλα* (2018-19). Αποτυπώνεται το πώς βίωσαν οι φοιτητές τη δημιουργία της παράστασης από τα πρώτα στάδια σύλληψης της ιδέας έως, την προετοιμασία, ως και την ολοκλήρωσή της μέσα από 4 παραστάσεις. Έγινε θεματική ανάλυση στις ομάδες εστίασης και από την ανάλυση προέκυψαν οι παρακάτω κατηγορίες: α) τα οφέλη της συμμετοχής στην ομάδα, β) η χρήση της παράδοσης στη μουσική πράξη, γ) διακαλλιτεχνικότητα και πολυτροπική έκφραση, δ) επιτέλεση και επικοινωνία στην παράσταση. Η ομάδα *Ανέβα μήλο – Κατέβα ρόδι* αποτελεί ένα παράδειγμα μουσικοπαιδαγωγικής πανεπιστημιακής ομάδας, που εκ του αποτελέσματος φαίνεται ότι μπορεί να προσφέρει πολλά στα μέλη-φοιτητές, πέραν του ακαδημαϊκού προγράμματος σπουδών.

Ιωαννίδης Χρυσοβαλάντης:

Παράδοση και δημιουργική μετάπλαση στο Νέο Στιχηραρικό μέλος των ύμνων της εορτής της Πεντηκοστής

Η μελοποίηση των ύμνων της Πεντηκοστής στο πλαίσιο του Νέου Στιχηραρίου ενσαρκώνεται στο Δοξαστάριο του Πέτρου Λαμπαδαρίου (μέσα ΙΗ αιώνα), με τις πέντε επιμέρους κύριες στην Νέα Μέθοδο καταγραφές του (έκδοση έτους 1820, 1821, Μάρκου Δομεστίκου, Πέτρου Κιλτζανίδη και Γεωργίου Βιολάκη) και για τα υπόλοιπα Ιδιόμελα στην έκδοση του μέλους του Μανουήλ Πρωτοψάλτου από τον Χουρμούζιο Χαρτοφύλακα (έτους 1831). Η πρώτη διαφοροποιημένη εκδοχή, με ξεκάθαρη όμως εξάρτηση από τις αρχικές του Πέτρου και του Μανουήλ, εμφανίζεται στην έκδοση της Κυψέλης του Στεφάνου Λαμπαδαρίου, ενώ η προγενέστερη σύνθεση του Χουρμούζιου Χαρτοφύλακα, που διασώζεται αδημοσίευτη στην Βιβλιοθήκη του Κ. Ψάχου (έτους 1826), είναι εντελώς αδέσμευτη και ενσωματώνει νέα τεχνοτροπικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά. Επίσης η σύνθεση του Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου στο Δοξαστάριό του (έτους 1841) εισάγει μια πιο εκτεταμένη και με αρκετά νεωτερικά στοιχεία μελωδική φόρμα και ανοίγει τον δρόμο για τις μεταγενέστερες συνθετικές προτάσεις του Γεωργίου Ραιδεστηνού, Νικολάου Σμύρνης και Πέτρου Φιλανθίδου. Αξιοσημείωτο είναι σε σχέση με τα Στιχηρά Ιδιόμελα των Ακολουθιών της Πεντηκοστής και του Αγίου Πνεύματος το στοιχείο της προσκόλλησης στην προγενέστερη παράδοση, σε αντίθεση με τα τρία Δοξαστικά, τα οποία μεταπλάθονται ριζικά και με διαφορετικό βαθμό πρωτοτυπίας από τους τρεις τελευταίους μελοποιούς, ενσωματώνοντας παράλληλα καταγεγραμμένα πολλαπλά στοιχεία προφορικότητας του Κων/πολιτικού ερμηνευτικού ιδιώματος και πιθανότατα ακόμα ευρύτερα και των Ανατολικών Παραλίων της Μικράς Ασίας.

Καλοπανά Μαγδαληνή:

«Φ. Τσαλαχούρης, Δ. Δραγατάκης, Γ. Κωνσταντινίδης: Εκλεκτικές συγγένειες με αναφορά στον Μικρασιατικό Ελληνισμό»

Ο Μικρασιατικός Ελληνισμός, τα επιτεύγματά του, το άλγος του βίαιου επαναπατρισμού, οι άσβεστες μνήμες επανακάμπουν συχνά στην έντεχνη ελληνική μουσική, ως δημιουργική αφόρμηση και αναφορά. Τρία διακριτά έργα της ελληνικής δημιουργίας μελετώνται ως αντιπροσωπευτικές μελέτες περίπτωσης. Επίκεντρο αποτελεί το τρίτο (IIIο) μέρος «Του αποχωρισμού» από τις *Τρεις χορευτικές Μικρασιατικές εικόνες* ορ. 58 (2006) για ορχήστρα εγχόρδων και γκραν κάσα του Φίλιππου Τσαλαχούρη (1969), μέσω του οποίου επιχειρείται η προσέγγιση της μετουσίωσης της ιστορικής μνήμης σε μουσικό γεγονός. Ως συγγενή έργα αξιοποιούνται επίσης η *Μικρασιατική ραψωδία* (1950-65) του Γιάννη Κωνσταντινίδη (1903-1984) και η *Συμφωνία αρ. 6, Το Χρέος* (1989) του Δημήτρη Δραγατάκη (1914-2001). Μουσικά χαρακτηριστικά των έργων, που σχετίζονται με τμήματα παραδοσιακών κλιμάκων και ρυθμικών σχημάτων, αλλά και μορφολογικά και ηχοχρωματικά στοιχεία, σχολιάζονται συνδυαστικά και με αναφορά στις ιστορικές μνήμες και το συναισθηματικό φορτίο, που ρητά ή άρρητα δηλώνουν. Το ιστορικό πλαίσιο σύνθεσης των έργων ολοκληρώνει με πρωτογενή στοιχεία την πρισματική αυτή προσέγγιση.

Κατσούρας Σωτήρης:

Kemangeh Roumy: Η οργανολογική μελέτη μεταβάλλει την Ιστορία της μουσικής, αμφισβητεί την σημερινή παράδοση και μεταπλάθει το ύφος της μουσικής της Ηπείρου

Το Κεμαντζέ Ρουμύ (Kemangeh Roumy) είναι όργανο που ανακαλύφθηκε και παρουσιάστηκε πρόσφατα από τον γράφοντα, σε άρθρο του στο Journal of the American Musical Instrument Society (JAMIS.) Είναι ένα πολύχορδο είδος οργάνου του τύπου της βιόλας ντ' αμόρε (viola d' amore) στην αρχική οργανολογική μορφή της (violino d' amore) με έξι κύριες και έξι συμπαθητικές χορδές. Το εξαιρετικά σπάνιο αυτό όργανο χρησιμοποιήθηκε στην Ήπειρο μέχρι τις αρχές του 20ου αι. και συγκεκριμένα μέχρι το 1916 όπως χρονολογήθηκε η τελευταία φωτογραφία που βρέθηκε. Η έντονη παρουσία του στην Ήπειρο αποδεικνύεται μιας και βρέθηκαν περισσότερες από 20 φωτογραφίες με διάφορους εκτελεστές σε διαφορετικές κομπανίες. Πέραν των φωτογραφιών, δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν έχει βρεθεί κανένα τέτοιο όργανο στην Ήπειρο.

Η χρονολογική και γεωγραφική ιστορία του πολύχορδου αυτού οργάνου ξεκινά από την οθωμανική αυλή της Κωνσταντινούπολης των αρχών του 18ου αι., συνεχίζεται στην Αίγυπτο και Μολδοβλαχία του 19ου αι. και φτάνει έως την Ήπειρο του 20ου αι. Επιλέχθηκε η ονομασία Kemangeh Roumy από τον γράφοντα γιατί βρέθηκε στην Αίγυπτο ακριβώς στην ίδια μορφή και με τα ίδια οργανολογικά χαρακτηριστικά από τον Villoteau με την ονομασία Kemangeh Roumy (ο κεμαντζές των Ρωμιών.) Η εντυπωσιακή επιβίωση και εκτενής χρησιμοποίηση αυτού του οργάνου στην παραδοσιακή μουσική της Ηπείρου μέχρι τον 20ο αι. ακόμα προκαλεί θαυμασμό και ερωτηματικά και στον ίδιο τον γράφοντα για τους παραδοσιακούς μουσικούς αλλά και την μουσική της εποχής αυτής.

Η οργανολογική μελέτη του οργάνου αυτού αλλάζει τα μέχρι σήμερα ιστορικά δεδομένα της μουσικής της Ηπείρου θέτοντας σοβαρά ερωτήματα και αναπτύσσοντας ιδιαίτερες υποθέσεις για την χρήση και ανάπτυξη της ηπειρώτικης παραδοσιακής μουσικής. Ένα καινούριο όργανο προστέθηκε στην Ελληνική Οργανολογία το οποίο μέχρι σήμερα δεν αναφέρθηκε σε καμία μελέτη στην ελληνική ή τη διεθνή βιβλιογραφία. Η παρουσία του οργάνου αυτού θέτει σε αμφισβήτηση τον ρόλο του κλαρίνου ως κυρίαρχου οργάνου στην δημιουργία της «παραδοσιακής» ηπειρώτικης μουσικής παρότι πέρασαν μόνον 100 χρόνια από την εξαφάνισή του. Επίσης δημιουργεί πολλά ερωτήματα για το ιστορικό παρελθόν, την χρήση και ονομασία όλης της οικογένειας του βιολιού και της βιόλας στην Βυζαντινή περίοδο. Παρά τις ελάχιστες πληροφορίες που υπάρχουν για τα τεχνικά χαρακτηριστικά του οργάνου, η έρευνά του δίνει το έναυσμα για την ηχητική ανάπτυξη του μουσικού ύφους της ηπειρώτικης μουσικής, η οποία θα μπορούσε να μετατραπεί και σε μια μετάπλαση όλης της ηπειρώτικης μουσικής παράδοσης. Η μελέτη και έρευνα της μουσικής πράξης του τέλους του 19ου και αρχών του 20ου αι. οριοθετεί ζητήματα για έρευνα πολύ σημαντικά για την επιτέλεση, μουσική θεωρία, ακόμα και την παιδαγωγική της ηπειρώτικης μουσικής. Θεωρώ λοιπόν πως είναι ένα όργανο που αντιπροσωπεύει την ιστορία, την παράδοση και θέτει τις βάσεις για μια σοβαρή μετάπλαση του ύφους της ηπειρώτικης μουσικής.

Κολλίντζας Δημήτριος:

Θεοδόσιος ιεροδιάκονος & Δημήτριος Λώτος. Δύο Χιώτες Πρωτοψάλτες της Εκκλησίας των Σμυρναίων

Από τα μέσα του ΙΗ' αιώνα έως τις αρχές του ΙΘ' αιώνα δύο Χιώτες πρωταγωνίστησαν στις ψαλτικές εξελίξεις της πόλης της Σμύρνης. Ο Θεοδόσιος ιεροδιάκονος ο Χίος και ο μαθητής του Δημήτριος Λώτος κατείχαν διαδοχικά την Πρωτοψαλτία της των Σμυρναίων Εκκλησίας σε μια περίοδο ραγδαίων εξελίξεων τόσο σε ιστορικό και εθνικό επίπεδο, όσο και στο κομμάτι της εξέλιξης της εκκλησιαστικής μουσικής. Οι δύο άνδρες άφησαν σημαντική παρακαταθήκη σε κωδικογραφικό, μελοποιητικό και εξηγητικό επίπεδο, καθώς συνέθεσαν μέλη, τα οποία φαίνεται να είχαν καθιερωθεί και ενσωματωθεί στην τοπική ψαλτική παράδοση της κοσμοπολίτικης αυτής πόλης, ενώ παράλληλα επιχείρησαν εξηγήσεις και συντμήσεις παλαιότερων μελών προς λειτουργική χρήση. Σημαντική αποδεικνύεται η ενασχόλησή τους με τη σύνταξη μουσικών κωδίκων, στους οποίους εντοπίζουμε στοιχεία και πληροφορίες για το συνθετικό ρεπερτόριο και το τυπικό έθος που υπηρετούσαν ή επέβαλαν κατά την ψαλτική τους σταδιοδρομία στα αναλόγια της μητροπόλεως της Σμύρνης. Στην παρούσα εισήγηση θα επιχειρηθεί μία παρουσίαση χαρακτηριστικών μελών των δύο Πρωτοψαλτών Σμύρνης, μέσα από την οποία θα αναδειχθεί η καθοριστική παρουσία, δράση και επίδρασή τους στο ψαλτικό γίγνεσθαι της Σμύρνης, όχι μόνο στη σύγχρονη εποχή τους, αλλά και μετέπειτα.

Κοτρωνάκης Δημήτρης, Ceren Baran:

Ο κιθαριστής Ανδρέας Παλαιολόγος (1911 - 1997): από την τουρκική πρωτοπορία στην ελληνική λήθη

Ελάχιστα πράγματα είναι γνωστά για τον, ελληνικής καταγωγής, κιθαριστή Ανδρέα Παλαιολόγο (1911 - 1997), παρόλο που η σπουδαιότητά του αναγνωρίζεται στις δύο χώρες που έζησε, Τουρκία και Ελλάδα.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι να φωτίσει τις άγνωστες πτυχές της προσωπικότητάς και του έργου του. Λίγες πηγές σχετικές με τον Παλαιολόγο βρέθηκαν στην Τουρκία, κυρίως διδακτορικές διατριβές και άρθρα περιοδικών, ενώ στην Ελλάδα απολύτως τίποτα. Πραγματοποιήθηκαν όμως πολλές συνεντεύξεις ζώντων μαθητών του, Τούρκων και Ελλήνων. Από το υλικό που συλλέχθηκε έγινε σαφές ότι ήταν ο σημαντικότερος καθηγητής κιθάρας στην Τουρκία στην εποχή του (1930 - 1964), ιδρυτής της σύγχρονης τουρκικής σχολής κιθάρας. Τούρκοι ερευνητές αρχίζουν την ιστορία κιθάρας της χώρας με τον Παλαιολόγο. Εισήγαγε την ισπανική σχολή κιθάρας στην Τουρκία και είχε πολλούς μαθητές, αρκετοί από τους οποίους δραστηριοποιήθηκαν ως εκτελεστές και δάσκαλοι παγκοσμίως. Συνεργάστηκε με οργανοποιούς και βοήθησε μαθητές του να μπουν στη βιομηχανία κατασκευής χορδών. Όταν το 1964 εκδιώχθηκε στην Ελλάδα μετατράπηκε σε έναν «κρυφό» δάσκαλο, που εργάστηκε ανεπίσημα στην Αθήνα. Είχε δεκάδες μαθητές, οι περισσότεροι από τους οποίους είχαν μία σχέση παράλληλης μαθητείας με τον ίδιο και κάποιον άλλον δάσκαλο ωδείου. Ο Παλαιολόγος αγνοήθηκε από το επίσημο ελληνικό σύστημα μουσικής εκπαίδευσης, και έμεινε στο παρασκήνιο της κιθαριστικής ζωής.

Κωνσταντινίδου Ξένια:

Η πιανιστική γραφή του Γεώργιου Πονηρίδη (1887-1982) από τα Δύο Πρελούδια (1916) έως τον κύκλο Αττικές Σουίτες (1937)

Η μουσική εργογραφία του Γεώργιου Πονηρίδη (1887-1982) παραμένει σε μεγάλο βαθμό ανεξερεύνητη. Τα πιανιστικά του έργα δεν αποτελούν εξαίρεση και ως εκ τούτου η σημερινή ανακοίνωση επιχειρεί να συμβάλει στην ιστορική τοποθέτηση του πιανιστικού μουσικού ιδιώματος του συνθέτη, έτσι όπως αυτό εκφράζεται στα έργα της περιόδου μεταξύ 1916 και 1947.

Μεταξύ Βελγίου, Γαλλίας και Αθήνας, ο Πονηρίδης συνθέτει έντεκα έργα. Το μουσικό ύφος των έργων αυτής της περιόδου φανερώνει μια νεοτονική γραφή. Αυτή ενσωματώνει δημοτικοφανείς μελωδίες, χρήση αυτούσιων βυζαντινών μελών και ποικιλία χαρακτηριστικών και μη ελληνικών ρυθμών (7/8, 9/8, 3/8, 4/2) που δημιουργούν έναν έντονο χορευτικό χαρακτήρα. Ο υπαινιγμός των φθογγικών κέντρων προκύπτει από ισοκράτες και οστινάτι ή από μια βασική αρμονική και ρυθμομελωδική ιδέα. Αντλεί μελωδικό υλικό είτε από τροπικές και βυζαντινές κλίμακες ('Ηχος Β'), είτε δημιουργεί δικά του φθογγικά σύνολα. Τέλος, η αρμονική του γλώσσα αξιοποιεί άλλοτε τρίφωνες (μείζονες-ελάσσονες) και άλλοτε πιο διευρυμένες και διάφωνες συνηχήσεις.

Ντούρου Μαρία:

Στρατής Μυριβήλης - Γιάννης Α. Παπαϊωάννου: Αητός και Χορικό για χορωδία a cappella

Ο Στρατής Μυριβήλης, κατά κόσμον Ευστράτιος Σταματόπουλος, πολέμησε εθελοντικά στους Βαλκανικούς Πολέμους, στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και πήρε μέρος στη Μικρασιατική Εκστρατεία. Ο μυθιστοριογράφος και διηγηματογράφος, εκπρόσωπος της Γενιάς του '30 και συγγραφέας, μεταξύ άλλων, των αντιμυλιταριστικών μανιφέστων *Η Ζωή εν τάφω* και *Η δασκάλα με τα χρυσά μάτια* είχε και μία αφανή λυρική πτυχή η οποία εκφράστηκε με τη δημιουργία δύο ποιητικών συλλογών, *Το τραγούδι της γης* και *Μικρές φωτιές*, η οποία κυκλοφόρησε στην κορύφωση της γερμανικής κατοχής, το 1942, λίγους μήνες μετά τον θάνατο του ποιητή Ιωάννη Γρυπάρη στον οποίο και αφιερώνεται.

Το 1959, έναν χρόνο μετά την είσοδο του Μυριβήλη στο πάνθεον των Ακαδημαϊκών, ο Γιάννης Α. Παπαϊωάννου επιλέγει δύο ποιήματα από το δεύτερο μέρος της ποιητικής συλλογής *Μικρές φωτιές* και συνθέτει τα τραγούδια *Αητός* για τετράφωνη μικτή χορωδία a cappella (AKI-Ντ 158) και *Χορικό* για τετράφωνη ανδρική χορωδία a cappella (AKI-Ντ 159).

Στην παρούσα ανακοίνωση, κατόπιν ιστορικοφιλολογικής προσέγγισης των ποιημάτων και σύνθεσης του ιστορικού πλαισίου των τραγουδιών, επιχειρείται μουσικοποιητική ανάλυση του μελοποιημένου Μυριβήλη από τον Παπαϊωάννου με στόχο την ανάδειξη των μουσικών εκφραστικών μέσων και των συνθετικών ευρημάτων που αποδίδουν μουσικά τον αετό ως προαιώνιο σύμβολο μαχητικότητας, ελευθερίας και λεβεντιάς, αλλά και την αρχέγονη σχέση του ανθρώπου με τη μάνα γη.

Ξυνάδας Εμμανουήλ:

«έκ τῶν τοῦ Ζαχαρίου Φωτιάδη Περιστασηνοῦ». Η μικροϊστορία μιας ψαλτικής οικογένειας μέσα από τη συλλογή παλαιτύπων της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας (ΑΕΑ) Βελλάς Ιωαννίνων

Η εισήγηση παρουσιάζει την ιστορία της ψαλτικής οικογένειας του Ζαχαρία Φωτιάδη από την Περίσταση της Μικράς Ασίας, όπως αποτυπώνεται στα σημειώματα παλαιότυπων εκδόσεων βιβλίων βυζαντινής μουσικής, που σώζονται στη συλλογή παλαιότυπων βιβλίων της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας (ΑΕΑ) Βελλάς Ιωαννίνων. Επιπλέον, παρουσιάζονται χειρόγραφες καταγραφές ψαλτικών μελών γνωστών και αγνώστων μουσικών, οι οποίες εντάχθηκαν στα εν λόγω παλαιότυπα βιβλία και αποτελούν πλέον αναπόσπαστο τμήμα τους. Τέλος, καταγράφεται η πορεία μουσικών βιβλίων της συλλογής από

περιοχές της Μικράς Ασίας, στη Μακεδονία και τελικά στην Ήπειρο, ως άμεσα σχετιζόμενη με τη Μικρασιατική Καταστροφή, τη Συνθήκη της Λοζάνης και την επακολουθούσα ανταλλαγή των πληθυσμών.

Σκοπός της παραπάνω εισήγησης είναι η παρουσίαση και ανάδειξη προσώπων που σχετίζονται με την ψαλτική τέχνη, καθώς και η διερεύνηση και καταγραφή της μεταφοράς πολιτισμικών στοιχείων από τη Μικρά Ασία στην ηπειρωτική Ελλάδα, μέσω των μουσικών βιβλίων της υπό εξέταση συλλογής.

Παλιός Απόστολος:

Η εξέλιξη της μουσικής αντίληψης του ερμηνευτή κατά τη διαδικασία γήρανσής του με αφορμή δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα οργανικής και ορχηστρικής εκτελεστικής προσέγγισης

Όπως στις περισσότερες εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας, αντίστοιχα στη μουσική τέχνη, είτε αυτή αναφέρεται στη συνθετική δημιουργία είτε στη μουσική εκτέλεση, η διαδικασία γήρανσης του συνθέτη ή εκτελεστή προκαλεί σταδιακές μεταβολές στη μουσική σκέψη και στον τρόπο πρόσληψης και αντίληψης των μουσικών σημαινόντων με μία διαδικασία δυναμική. Στο πεδίο της μουσικής ερμηνείας η εξέλιξη στην προσέγγιση του εκτελεστή αφορά κατά κανόνα τις παραμέτρους της χρονικής αγωγής, της φραστικής και αγωγικής ελαστικότητας χωρίς να αποκλείονται μεταβολές σε όρους δυναμικής και ηχοχρώματος. Η παρούσα ανακοίνωση με αφετηρία την εξέταση των παραγόντων που προκαλούν τη διαφοροποίηση της ερμηνευτικής αντίληψης κατά την ηλικιακή γήρανση εστιάζει αφενός τις αναμενόμενες συντελούμενες φυσικές ανατομικές-νευρολογικές μεταβολές βάση συγκεκριμένων ερευνών, αφετέρου εξετάζει συγκριτικά δύο χαρακτηριστικές περιπτώσεις πολλαπλών (στουντιακών και ζωντανών) εκτελέσεων ενός οργανικού και ενός ορχηστρικού έργου του Μπετόβεν από δύο ερμηνευτές-αυθεντίες στα έργα αυτού, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν σε διαφορετικές καλλιτεχνικές περιόδους τους, καλύπτοντας ένα χρονικό φάσμα τεσσάρων δεκαετιών: τη Σονάτα για πιάνο αρ. 12, έργο 26 από τον Πιανίστα Σβιατοσλάβ Ρίχτερ και τη Συμφωνία αρ. 5, έργο 67 από τον αρχιμουσικό Χέμπερτ φον Κάραγιαν, με στόχο την πρακτική εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την επίδραση του ηλικιακού παράγοντα στις παραμέτρους διαμόρφωσης της μουσικής ερμηνείας στην οργανική και ορχηστρική μουσική.

Πεφάνης Λαμπρογιάννης, Φευγαλός Στέφανος:

Μεθοδολογία καταγραφής δημοτικών τραγουδιών σε ευρωπαϊκή σημειογραφία τις δύο πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα

Τις δύο πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα παρουσιάζεται ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην καταγραφή της δημοτικής μουσικής από Έλληνες μουσικούς, συνθέτες και ερευνητές. Η γραπτή αποτύπωση της προφορικής μουσικής παράδοσης εκείνης της περιόδου με στόχο τη «διάσωση» και «διάδοσή» της, αποτελεί πεδίο «διαπραγμάτευσης» σε σχέση με το ζήτημα της «ιδανικής» μεθοδολογίας που οφείλεται να ακολουθηθεί. Η προσέγγιση του υλικού αυτών των καταγραφών από την πλευρά της διασαφήνισης του λαϊκού μουσικού πολιτισμού της υπαίθρου της συγκεκριμένης περιόδου, προϋποθέτει τη συστηματική ανάλυση του τρόπου καταγραφής του. Στην παρούσα μελέτη, αξιοποιείται μεγάλο εύρος δημοσιευμένου σε ευρωπαϊκή μουσική σημειογραφία σχετικού υλικού, το οποίο αποτελεί προϊόν εργασίας διαφόρων καταγραφών, συχνά διαφορετικών πολιτισμικών αναφορών που, όμως, παρουσιάζουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά. Έτσι, ενώ σε αυτό αποτυπώνονται οι γενικές κατευθύνσεις της εποχής, ταυτόχρονα, οι διαφοροποιήσεις αντανακλούν διαφορετικές προσωπικές αντιλήψεις ως προς τη φύση του μουσικού υλικού και τα ειδικά συστατικά του (π.χ. διαφορετικός τρόπος αντίληψης και αποτύπωσης ρυθμικών και τροπικών φαινομένων), που αναμφίβολα εκπορεύονται από τη μουσική σκέψη, αλλά και τον προσανατολισμό του μουσικού υποβάθρου του κάθε καταγραφέα. Επιπλέον, οι τάσεις «εξωραϊσμού» ή «διόρθωσης» του υλικού θέτουν άμεσα το μεθοδολογικό ζήτημα της διασαφήνισης των εννοιών «καταγραφή», «μεταγραφή» και «διασκευή».

Σάρμας Παναγιώτης:

Η Βυζαντινή Οκτώηχος: ένα λεπτό εργαλείο εξερεύνησης της Μεσαιωνικής εκκλησιαστικής μουσικής των χριστιανικών παραδόσεων της Ευρώπης

Είναι αυτονόητο ότι η βυζαντινή, η λατινική και η σλαβική εκκλησιαστική μουσική μοιράζονται πολλά στους τομείς της θεολογίας, της υμνογραφίας, του λειτουργικού τυπικού κ.λπ. Το μνημειώδες έργο του Κωνσταντίνου Φλώρου (Floros I-III 1970) μας βοήθησε να κατανοήσουμε την κοινή καταγωγή των οικογενειών των σηματοφόρων-νευμάτων μιας περιοχής που εκτείνεται από τον Ατλαντικό μέχρι τη Ρωσία, τον Καύκασο και τη Συρία. Έτσι, δεν είναι παράλογο να υποθέσουμε ότι ο πραγματικός μουσικός ήχος δεν ήταν τόσο αποκλίνων όσο ακούμε σήμερα, και φαίνεται ότι υπάρχουν στοιχεία που το υποστηρίζουν αυτό.

Η παρούσα εισήγηση, μέσα από την εξέταση μουσικών χειρογράφων και μουσικοθεωρητικών πραγματειών μιας περιόδου που εκτείνεται από τον 11ο μέχρι τον 19ο αι., αναζητά κοινά στοιχεία ανάμεσα στην βυζαντινή, την λατινική και τη σλαβική εκκλησιαστική μουσική, μεταξύ των οποίων και το λεγόμενο «χρωματικό» και «εναρμόνιο» γένος μελοποιίας.

Σκανδάλη Αγγελική:

Δημοσιεύσεις στον αθηναϊκό τύπο για την πρώτη της όπερας *To Δακτυλίδι της Μάνας* του 1917. Μία σταχυολόγηση από τις αρχειακές πηγές

Το παρόν άρθρο πραγματεύεται μία συνοπτική επεξεργασία δεδομένων εκ του αθηναϊκού τύπου των αρχών του 20ου αιώνα με αφορμή την πρώτη παράσταση της όπερας *To Δακτυλίδι της Μάνας* του Μανώλη Καλομοίρη. Τα στοιχεία είναι λιγοστά αλλά δίδουν μία πρώτη εικόνα των προσδοκιών που δημιουργούσαν στους οπερόφιλους αναγνώστες οι σελίδες οκτώ εφημερίδων που σώζονται και αρχειοθετούνται έως σήμερα : 'Αστραπή', 'Έθνος', 'Έμπρός', 'Έστία', 'Καιροί', 'Νέα Ελλάς' περιέχουν αναφορές στην καλομοιρική παράσταση του Δημοτικού Θεάτρου Αθηνών ενώ οι 'Αθήναι' και 'Σκριπ' σιωπούν διακριτικά. Ονόματα λυρικών τραγουδιστών της παράστασης και αναλύσεις της πλοκής της όπερας δεν λείπουν από τους ανώνυμους συντάκτες. Το ολιγόλογον των άρθρων, μονόστηλα ή δίστηλα ως επί των πλείστον, διασώζουν χρήσιμες πληροφορίες για την παράσταση καθώς και κάποιες υποκειμενικές αξιολογικές αποφάνσεις για τον ποιητή Γιάννη Καμπύση και την μουσικότητα του συνθέτη Καλομοίρη. Τέλος, δεν λείπουν και οι περιπτώσεις εφημερίδων που απλώς παραθέτουν τα σημαντικότερα θέατρα των Αθηνών στα οποία το Δημοτικό Θέατρο Αθηνών είχε σταθερά την πρώτη θέση για την όπερα αυτή.

Σκούλιος Μάρκος:

Η υπολογιστική τεκμηρίωση της ασυγκέραστης και πολυδιαστηματικής σύστασης ανατολικογενών προφορικών ιδιωμάτων με την μέθοδο της εστιασμένης τονικής διερεύνησης

Πρόσφατες εξελίξεις στον χώρο της υπολογιστικής εθνομουσικολογίας καθιστούν επιτακτική ανάγκη την αναβάθμιση των εργαλείων της συστηματικής εθνομουσικολογικής ανάλυσης και το πέρασμα από την εποχή της δι' ακοής διερεύνησης σε αυτήν των μετρήσεων και της στιβαρής επιστημονικής τεκμηρίωσης. Η εργασία αυτή αποτελεί συνέχεια προγενέστερης έρευνας πάνω σε ηχογράφημα ψαλτικής και εφαρμόζει την μεθοδολογία εστιασμένης τονικής διερεύνησης και διαστηματικής ανάλυσης, σε μια προσπάθεια τεκμηρίωσης της ασυγκέραστης και πολυδιαστηματικής σύστασης ανατολικογενών τροπικών προφορικών ιδιωμάτων. Επεκτείνει δε την μεθοδολογία υπολογιστικής διερεύνησης σε μια ευρύτερη πολυεπίπεδη τροπική ανάλυση με χρήση λογισμικών καλύπτοντας ζητήματα χρονοκυριαρχίας και φρασεολογικών καταλήξεων και συνολικής κατεύθυνσης και πορείας της μελωδικής ανάπτυξης.

Staubli Raphael:

Κάποιες σκέψεις για τον σειραϊσμό και τη σημασία της δομής για την έκφραση της μουσικής

La crise de la musique sérielle είναι ο τίτλος ενός δοκιμίου που δημοσίευσε ο Γιάννης Ξενάκης στα „Gravesaner Blätter“ το 1955. Ο εκδότης αυτού του περιοδικού ήταν ο Hermann Scherchen. Ο Ξενάκης κάνει συγκεκριμένη κριτική σε αυτήν τη μουσική. Είναι διαφορετικά ζητήματα που έχουν ενδιαφέρον για τον συνθέτη σε σχέση με αυτήν την τέχνη της σύνθεσης. Αξίζει να αποκαλύψουμε και να περιγράψουμε κάποια απ'αυτά. Αν και η κριτική είναι ευνόητη και κατανοητή μου φαίνεται να είναι ενδιαφέρον να συζητήσουμε για κάποια σημεία αυτής της άποψης.

Το 1956 έγραψε ο Luigi Nono το έργο *Il canto sospeso*, per soprano, contralto e tenore solisti, coro misto e orchestra. Αυτό το έργο, αν και γράφτηκε κατά τον τρόπο του Serialism, έχει πολύ δυνατά εκφραστικά χαρακτηριστικά. Είναι ενδιαφέρον ότι η έκφραση έχει στενή σχέση με την αυστηρή τέχνη της σύνθεσης. Άρα ο σειραϊσμός δεν έχει μόνο λογική σημασία, όπως λέει ο Ξενάκης, αλλά έχει και εκφραστική συνέπεια. Τελικά θα συγκρίνουμε το έργο του Nono με ένα κομμάτι που έγραψε ο B. A. Zimmermann για να περιγράψουμε τι σημασία έχει η δομή για την έκφραση ενός έργου.

Τέλλης Παναγιώτης:

Το πολυφωνικό της Ηπείρου, από τα Κτίσματα Πωγωνίου. Η δημιουργικότητα στην παραδοσιακή μουσική

Το χωριό Κτίσματα βρίσκεται στην επαρχία Πωγωνίου του νομού Ιωαννίνων στη βορειοδυτική πλευρά κοντά στα σημερινά Ελληνο-Αλβανικά σύνορα. Η παράδοση του πολυφωνικού τραγουδιού στο χωριό είναι πολύ έντονη και μακρόχρονη όπως και στην ευρύτερη περιοχή ένθεν και ένθεν των συνόρων.

Το πολυφωνικό σύνολο από τα Κτίσματα Πωγωνίου αρχίζει τις δημόσιες εμφανίσεις, έξω από την κοινωνία του χωριού, κυρίως μετά το 1975. Με αρχή τις δισκογραφικές εκδόσεις του Συλλόγου προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής (Τραγούδια της Ηπείρου, μέρος 1ον, 1975), το σύνολο λαμβάνει μέρος σε

ηχογραφήσεις δίσκων, συμμετέχει σε ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές και έχει μόνιμη συνεργασία με τη Δόμνα Σαμίου όπως και με μουσικολόγους πάντα στο πλαίσιο της παραδοσιακής πολυφωνικής μουσικής. Παράλληλα και διατηρώντας το τοπικό ύφος, το καλλιεργεί και το διαμορφώνει δημιουργικά, ώστε να γίνεται λόγος για το πολυφωνικό ύφος των Κτισμάτων.

Κατά τη διάρκεια της δημιουργικής πορείας του συνόλου ηχογραφούνται εξαιρετικά δείγματα ερμηνείας του πολυφωνικού τραγουδιού. Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στα ιδιαίτερα αυτά χαρακτηριστικά του ύφους των Κτισμάτων που προκύπτουν κυρίως από τις καταγραφές των τραγουδιών.

Τρικούπης Αθανάσιος:

Demetrio Androni (1865-1918): *Inno e Marcia Trionfale per Orchestra* (Napoli 1886). Αγνώστη ελληνική ορχηστρική μουσική του 19ου αιώνα

Η εισήγηση εστιάζει στο *Ύμνος και Θριαμβευτικό Εμβατήριο για Ορχήστρα* του Δημητρίου Ανδρώνη, έργο που γράφτηκε κατά την περίοδο σπουδών του συνθέτη στο Βασιλικό Κονσερβατόριο της Νάπολης. Στη Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος σώζεται πλήθος συνθέσεων του μουσουργού για διάφορες κατανομές οργάνων σε μορφή πρωτογενούς αυτογράφου. Το εξεταζόμενο έργο αποτελεί χρονολογικά το τελευταίο εξ αυτών, το μεγαλύτερο σε διάρκεια και το πιο απαιτητικό ενορχηστρωτικά και ερμηνευτικά.

Με αφορμή την πρώτη παρουσίαση του έργου, που οργανώθηκε υπό την εκδοτική επιμέλεια και μουσική διεύθυνση του γράφοντος από την Ορχήστρα του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, η παρούσα ανακοίνωση επιχειρεί να προσεγγίσει τη συνθετική και ενορχηστρωτική πρακτική του Επτανήσιου δημιουργού. Σε ηλικία μόλις εικοσιενός ετών, ο Ανδρώνης αποδεικνύεται βαθύς γνώστης όλων των μορφοποιητικών μουσικών παραμέτρων. Συνθέτει ένα σχετικά μεγάλης διάρκειας ενιαίο ορχηστρικό έργο, αναμειγνύοντας τροπικό και τονικό ιδίωμα, ομοφωνική και αντιιστική υφή, καθώς και πλήθος ενορχηστρωτικών τεχνικών. Ταυτόχρονα, επιτυγχάνει μία καθολική συνοχή δομώντας μία κυκλική φόρμα που βασίζεται κατ' ουσία σε μονοθεματική ανάπτυξη.

Το εν λόγω έργο αποτελεί αδιάψευστο τεκμήριο μιας άγνωστης, αμιγώς ορχηστρικής, ελληνικής μουσικής δημιουργίας του 19ου αιώνα που σταδιακά έρχεται στο φως από την κλιμακούμενη αρχειακή έρευνα των Ελλήνων μουσικολόγων.

Τσαμπατζίδης Θεόδωρος:

Από τον εξάστιγμο πίνακα ψαλτικής του Δοσιθέου στο σύγχρονο κώδικα e-Braille βυζαντινής μουσικής

Το 1922 με τα γεγονότα της Μικρασιατικής Καταστροφής, ο Δοσίθεος μοναχός που γεννιέται στην Αττάλεια, ξεριζώνεται από τον τόπο του και εισέρχεται ως οικότροφος στον Οίκο Τυφλών στην Καλλιθέα. Επιστρατεύει όλες του τις δυνάμεις, προσαρμόζει τη ψαλτική σημειογραφία των βλεπόντων στη γραφή των τυφλών και κατορθώνει να επινοήσει πλήρες σύστημα μεταφοράς της βυζαντινής μουσικής σημειογραφίας στο απτικό σύστημα σε ηλικία μόλις δεκαπέντε χρόνων.

Στο πλαίσιο του Διατμηματικού Συνεδρίου παρουσιάζονται αναλυτικά ιστορικά δεδομένα που αφορούν στην επαναστατική εφεύρεση του απτικού κώδικα Braille βυζαντινής μουσικής του Δοσιθέου και στον διδασκαλικό πίνακα που χρησιμοποιεί. Παράλληλα, γίνεται αναλυτική αναφορά στον τρόπο καταλογογράφησης των εξάστιγμων κωδικών και αναφέρονται παραδείγματα μεταφοράς. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται έγγραφα από το αρχειακό υλικό της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος που αφορούν στην έγκριση της μεθόδου του Δοσιθέου και στη συμβολή του Σίμωνος Καρά και του Συλλόγου προς διάδοσιν της εθνικής μουσικής προς έγκριση του συστήματος γραφής της βυζαντινής μουσικής σηματογραφίας για τυφλούς.

Τέλος, ανακοινώνονται οι προοπτικές που ανοίγονται στο σύγχρονο μαθησιακό περιβάλλον με τη χρήση ψηφιακών μέσων και την εφαρμογή κώδικα e-Braille βυζαντινής μουσικής με βάση τη μέθοδο Δοσιθέου, αναφέρονται σχετικά παραδείγματα και τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής.

Φιστουρής Δημοσθένης:

Μεταγραφές και εναρμονίσεις ελληνικών δημοτικών τραγουδιών για φωνή και πιάνο - Μια διαχρονική θεώρηση των εκδόσεων από την απλή εναρμόνιση μέχρι τις φόρμες volkslied, ζητήματα μουσικοποιητικής ανάλυσης και αισθητικής ερμηνείας

Η σημασία του δημοτικού τραγουδιού για τη νεοελληνική έντεχνη μουσική είναι γνωστή. Η πρώτη συστηματική μουσική καταγραφή και εναρμόνιση των δημοτικών τραγουδιών ουσιαστικά ξεκίνησε από τον Bourgault-Ducoudray το 1876. Η συλλογή αυτή σύντομα διακρίθηκε τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη. Στο πρότυπο αυτό, ακολούθησαν αρκετοί Έλληνες συνθέτες που ασχολήθηκαν συστηματικά με το δημοτικό τραγούδι και μέσω της εθνικής μούσας δρομολόγησαν νέες εξελίξεις στην πορεία της νεοελληνικής έντεχνης μουσικής. Η συχνότητα και ποσότητα των συλλογών ή/και των μεμονωμένων εκδόσεων δημοτικών τραγουδιών για φωνή και συνοδεία πιάνο, απηχούν το ζωηρό ενδιαφέρον του τότε

αστικού κοινού προς το είδος αυτό, όπως ενδεικτικά: Α.Ρεμαντά-Π.Δ.Ζαχαρία (*Αρίων*, 1917), Θεόδωρου Σπάθη (*Chansons populaires grecques*, 1922), Μανόλη Καλομοίρη (*20 δημοτικά τραγούδια*, 1922), Νικόλαου Λάβδα (*Δημοτικά τραγούδια*, 1929), Γεωργίου Λαμπελέτ (*Η ελληνική δημόδης μουσική - Τραγούδια και χοροί*, 1934), Γιάννη Κωνσταντινίδη (*20 τραγούδια του Ελληνικού Λαού*, 1937-1947), Μιχάλη Βούρτση (*Δημοτικά τραγούδια*, 1948), Γρηγόρη Κωνσταντινίδη (*30 Ελληνικοί Χοροί και Τραγούδια*, 1954). Πολλές από τις εκδόσεις αυτές, πέρα από προτάσεις εναρμόνισης δημοτικών μελωδιών, συνιστούν αξιόλογες φόρμες volkslied.

Στην παρούσα μελέτη, παρουσιάζονται όλες οι συλλογές και οι μεμονωμένες εκδόσεις που έχουν εντοπιστεί σχετικά με την μεταγραφή και εναρμόνιση δημοτικών τραγουδιών για φωνή και πιάνο. Παράλληλα εξετάζονται ζητήματα μουσικοποιητικής ανάλυσης και αισθητικής ερμηνείας.

Φούλιας Ιωάννης:

Η παράδοση του μενουέττου και οι καινοφανείς μεταπλάσεις της στα κουϊντέττα πνευστών του Anton Reicha

Τα 25 κουϊντέττα πνευστών που ο Anton Reicha συνέθεσε κατά την διάρκεια της δεύτερης δεκαετίας του 19ου αιώνα στο Παρίσι συγκροτούν ένα ομοιογενές σύνολο έργων με πολλά καινοτόμα χαρακτηριστικά. Η παρούσα μελέτη επικεντρώνεται στα μέρη των κουϊντέττων αυτών που επιγράφονται ως μενουέττα, παρ' όλο που κατά κανόνα ο χαρακτήρας και η χρονική τους αγωγή παραπέμπουν πλέον σε scherzi. Παρατηρείται προσέτι ότι ο Reicha εν μέρει μόνον ακολουθεί τις παραδοσιακές δομικές προδιαγραφές που παρέμεναν καθολικά ισχύουσες και εφαρμόζονταν στερεοτυπικά στην εποχή του για κάθε μενουέττο και scherzo, αφού συχνά τις υπερβαίνει και τις αντικαθιστά με μια πληθώρα νέων εναλλακτικών δυνατοτήτων σε μικροδομικό αλλά και – πρωτίστως – μακροδομικό επίπεδο: μεταξύ αυτών, κάνουν την εμφάνισή τους ενότητες σε δομή παραλλαγών τύπου ostinato ή φούγκας, περικεκομμένες είτε αναδομημένες και ενίοτε συνδυαστικές (υβριδικές) επαναφορές τμημάτων αλλά και ευρύτερων ενοτήτων, καθώς επίσης μορφές μενουέττου που όχι μόνον εμπεριέχουν διπλό trio αλλά και επεκτείνουν ποικιλοτρόπως τον συνολικό παρατακτικό τους σχεδιασμό, παράλληλα με την ανάπτυξη μιας καινούργιας σπειροειδούς μορφής αλλά και την αξιοποίηση μορφών σονάτας στην θέση ενός μενουέττου. Όλες αυτές οι μεταπλάσεις της παράδοσης του μενουέττου αντιπαραβάλλονται και προς τις πολλαπλές εκδοχές για την μορφή του μενουέττου που ο Reicha εισηγείται λίγα χρόνια αργότερα στον δεύτερο τόμο του μεγάλου θεωρητικού του πονήματος *Traité de haute composition musicale* (1826).

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

Ανδρόνογλου Ιωάννης

Ο Ιωάννης Ανδρόνογλου είναι Διδάκτωρ Μουσικολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και σολίστ κιθάρας.

Έχει ηχογραφήσει το άλμπουμ *Travelling* (Legend Classics, 2010, επανέκδ. Αεράκης Κρητικό Μουσικό Εργαστήρι και Σείστρον, 2014). Έχει δημοσιεύσει σε έντυπη μορφή τα έργα του *Mandilatos Impressions* και *Fantasia on a Thracian folksong* (Αεράκης Κρητικό Μουσικό Εργαστήρι και Σείστρον, 2015), το σύγγραμμα *Η ελληνική παραδοσιακή μουσική ως πηγή έμπνευσης στη σύνθεση έργων για κιθάρα* (Αεράκης Κρητικό Μουσικό Εργαστήρι και Σείστρον, 2020) όπως και έχει συμμετάσχει ως συγγραφέας κεφαλαίου στο συλλογικό τόμο *Legacies of Ancient Greece in Contemporary Perspectives* (Vernon Press, 2022). Άρθρα του έχουν δημοσιευτεί σε πρακτικά συνεδρίων και διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

Ως σολίστ έχει πραγματοποιήσει πολυάριθμες συναυλίες σε Ελλάδα και εξωτερικό και ως σολίστ-διδάσκων έχει συμμετάσχει σε σημαντικά, ανά τον κόσμο, φεστιβάλ κιθάρας (Guitar Foundation of America, Διεθνές Φεστιβάλ Κιθάρας Βόλου κ.ά.).

Ως εισηγητής έχει συμμετάσχει σε συνέδρια με αντικείμενο την κιθάρα, όπως και σε συνέδρια μουσικολογικού, ιστορικού και παιδαγωγικού ενδιαφέροντος (Διατμηματικό Μουσικολογικό Συνέδριο, Dublin Guitar Symposium, Symposium on the Greeks κ.ά.).

Είναι μόνιμος καθηγητής κιθάρας του Μουσικού Σχολείου Γιαννιτσών. Διατελεί Υποδιευθυντής του Μουσικού Σχολείου Γιαννιτσών, Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Αλεξάνδρειου Δημοτικού Ωδείου Γιαννιτσών και Επιστημονικός Συνεργάτης του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας (Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών), όπου έχει περατώσει, επίσης, μεταδιδακτορική έρευνα.

Βαΐτση Αιμιλία

Βολώτισσα συνθέτις (γεν. 1995) με μεταπτυχιακό τίτλο στην σύνθεση (Τμήμα Μουσικών Σπουδών/Ίονιο Πανεπιστήμιο).

Η συνθετική δημιουργία της, για την οποία έχει βρεβευθεί, περιλαμβάνει εξήντα επτά έργα και τρεις αναθέσεις. Επίσης, είναι ερευνήτρια στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών για την διεξαγωγή της έρευνάς της που είναι σε εξέλιξη, με θέμα την συνθετική δημιουργία περισσότερων από πενήντα, εν ζωή Ελλήνων συνθετών, εντός και εκτός συνόρων, στα πλαίσια των αφιερωμάτων τους στο διαδίκτυο με τίτλο *Εβδομάδες Ελλήνων Συνθετών*, για την διάδοση της λόγιας μουσικής δημιουργίας σε ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Οι *Εβδομάδες Ελλήνων Συνθετών* δημιουργήθηκαν στα πλαίσια των προηγηθέντων ενενήντα έξι μικρών μουσικολογικών εργασιών της. Διέθεταν δε και τιμητικά αφιερώματα για οκτώ θανόντες Έλληνες συνθέτες.

Συνθετικά και άλλα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στην νοσηματοδότηση της ρυθμικότητας μέσω της τεχνικής των σημάτων Μορς και την έρευνά της για την Μουσική των Ουρανίων Σφαιρών του Πυθαγόρα, με την ένταξη και την ένωση θεωρητικών και θετικών επιστημών για την δημιουργία συνθετικών τεχνικών στα «πρότυπα» των αρχαίων Ελλήνων διανοητών.

Baran Ceren

Η Ceren Baran γεννήθηκε στη Σμύρνη της Τουρκίας. Σε ηλικία οκτώ ετών ξεκίνησε τις μουσικές της σπουδές στην Παιδική Χορωδία της Κρατικής Όπερας και Μπαλέτου της Σμύρνης. Σε ηλικία δεκαπέντε ετών ξεκίνησε σπουδές στην κλασική κιθάρα με τον Kadircan Özdemir στο Κρατικό Ωδείο του Πανεπιστημίου Dokuz Eylül. Έκανε επίσης μαθήματα με πολλούς καταξιωμένους κιθαρίστες όπως οι Egberto Gismonti, Goran Krivokapic, Zoran Dukic, Marco Socias, Andrew York, William Kanengiser, Dagoberto Linhares, Emanuele Segre, Massimo Delle Cese, The Gothenburg Combo, Johannes Moller, Jorge Cardoso, Carlo Marchione, Κώστας Κοτσιώλης, Sharon Isbin, Nikita Koshkin, Thomas Kirchoff, Gerhard Reichenbach και Roland Dyens. Το 2010 απέκτησε μεταπτυχιακό τίτλο από τη Σχολή Μουσικής και Παραστατικών Τεχνών του Πανεπιστημίου Bilkent. Αφού σπούδασε με τον Dale Kavanagh στη Hochschule für Musik Detmold το 2011, η Baran έλαβε διδακτορικό τίτλο στις Τέχνες, με τον Kağan Korad στο Πανεπιστήμιο Bilkent. Εργάστηκε ως καθηγήτρια κιθάρας στο Πανεπιστήμιο Yasar και στο Κρατικό Ωδείο του Πανεπιστημίου Baskent. Η Ceren Baran Μετακόμισε στο Παρίσι το 2016 και απέκτησε το δεύτερο μεταπτυχιακό της στο Τμήμα Μουσικής και Μουσικολογίας του Πανεπιστημίου της Σορβόνης, το 2020. Εργάζεται στο Ωδείο του Dourdan (Γαλλία) και συνεχίζει την καριέρα της με το ντουέτο κιθάρας - φλάουτου LiberDuo, καθώς και ως σολίστ.

Διονάτος Αλέξανδρος

Ο Αλέξανδρος Διονάτος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1971. Σπούδασε ανώτερα θεωρητικά με τον Παναγιώτη Αδάμ, σύνθεση με τον Ιωσήφ Παπαδάτο και πιάνο με τον Reima Raijas. Είναι πτυχιούχος (πρωτεύιο) του προγράμματος 'Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό' του ΕΑΠ, και κάτοχος των μεταπτυχιακών τίτλων 'Σύνθεση φωνητικής και ενόργανης μουσικής' του Ιόνιου Πανεπιστημίου και 'Ιστορική και συστηματική μουσικολογία' του ΕΚΠΑ. Είναι υποψήφιος διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ, και επί του παρόντος βρίσκεται στο στάδιο εκπόνησης της διατριβής του με θέμα *Η φούγκα στο β' ήμισυ του 18ου αιώνας (1750-1800): Συστηματική και αναλυτική προσέγγιση του οργανικού και φωνητικού ρεπερτορίου, καθώς και των σχετικών θεωρητικών πηγών*, υπό την επίβλεψη του καθηγητή Ιωάννη Φούλια.

Μεταξύ άλλων, έχει εκπονήσει την πρότυπη μονογραφία *Υγκορ Στραβίνσκυ, AGON: Μια μέτρο προς μέτρο ανάλυση* (2001) και την πρότυπη ανάλυση *Witold Lutosławski, Jeux Vénitiens: Οι συνθετικές τεχνικές με έμφαση στην Αλεατορική Αντίστιξη* (2008). Επίσης, έχουν δημοσιευτεί οι μελέτες του «Τεχνική και επιρροές στο έργο του Claude Debussy» (*Πολύτονον* 25, 27 & 28, 2007-2008), και «Οι φορείς της μουσικής εκπαίδευσης στο ιταλικό μπαρόκ. Οι παραδοσιακές πρακτικές και οι νέοι θεσμοί: τα βενετικά ospedali και τα ναπολιτάνικα conservatorii» (*Πολυφωνία* 32, 2018).

Διονυσίου Ζωή

Η Ζωή Διονυσίου είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Μουσικής Παιδαγωγικής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, όπου διδάσκει από το 2002. Είναι διευθύντρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Μουσική Παιδαγωγική στο σχολείο και στην κοινότητα», συντονίστρια της Θερινής Ακαδημίας στον ίδιο τομέα και Επιστημονική Υπεύθυνη του Επιμορφωτικού Προγράμματος «Μουσική αγωγή στην προσχολική ηλικία» (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ. Ιονίου Πανεπιστημίου). Συντονίζει μια σειρά μουσικών δράσεων του Πανεπιστημίου στην κοινότητα. Είναι συνδιευθύντρια σύνταξης του περιοδικού *Μουσικοπαιδαγωγικά* (Περιοδικό της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση). Έχει συνσυγγράψει τρία βιβλία (*Early Childhood Music Education in the Mediterranean*, 2017· *Για μια εκπαίδευση βασισμένη στον ήχο: Ακούγοντας, Κατανοώντας και Συν-δημιουργώντας το Ηχοτόπιο Στο Οποίο Ζούμε*, 2019· *Ένα ταξίδι στο ρεμπέτικο για μικρούς και μεγάλους*, 2022). Έχει επιμεληθεί δύο Ψηφιακές υπηρεσίες/ Αποθετήρια μουσικοπαιδαγωγικού περιεχομένου («Ευτέρπη - Ψηφιακό Μουσικό Ανθολόγιο», «Τραγουδώντας Ελληνικά με τα τραγούδια της Μαρίζας Κωχ») και έχει δημοσιεύσει ευρέως σε επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους και πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων. Τα κυριότερα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν τη μουσική αγωγή στην προσχολική ηλικία και τη διδακτική της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής.

Ιωαννίδης Χρυσοβαλάντης

Ο Ιωαννίδης Χρυσοβαλάντης (MSc, PhD) γεννήθηκε στην Θεσ/νίκη το 1977 και είναι πτυχιούχος του τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. Είναι κάτοχος Πτυχίου και Διπλώματος της Βυζαντινής μουσικής, Μεταπτυχιακού και Διδακτορικού διπλώματος με ειδίκευση στην Βυζαντινή Μουσικολογία από το τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του Α.Π.Θ., καθώς και επιμορφωτικών σεμιναρίων σχετικά με την Παιδαγωγική της Μουσικής και την Εκπαίδευση ευρύτερα.

Εργάζεται ως μόνιμος Καθηγητής Βυζαντινής και Ελληνικής Παραδοσιακής Μουσικής στο Μουσικό Σχολείο της Καβάλας, με προϋπηρεσία στο Δημοτικό Ωδείο Καβάλας και στο Ωδείο Ανατολικής Μακεδονίας και υπηρετεί ως Πρωτοψάλτης του Μητροπολιτικού Ναού Αγίου Νικολάου Ελευθερούπολης. Διετέλεσε ιδρυτής και χοράρχης του «Βυζαντινού Χορού Καβάλας», με ευρύ λειτουργικό, πολιτιστικό και δισκογραφικό έργο, μέλος του μουσικού σχήματος «Αίολος» και είναι συντονιστής του Συνόλου Εκκλησιαστικής και Εξωτερικής μουσικής «Συνηχούντες». Επίσης έχει ηχογραφήσει αδημοσίευτα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μέλη της Κυριακής της Ορθοδοξίας και της Πεντηκοστής, καθώς και Ακολουθίες Αγίων και ποικίλες ψαλτικές συνθέσεις.

Τέλος, έχει λάβει μέρος ως Εισηγητής σε Επιστημονικά Συνέδρια με αντικείμενο την Ψαλτική Τέχνη και την Παιδαγωγική της Μουσικής, ως Ειδικός Επιστήμονας στο πλαίσιο της Πράξης του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα)-Νέο Πρόγραμμα Σπουδών» για την εκπόνηση του Προγράμματος Σπουδών για το μάθημα της Ελληνικής Παραδοσιακής Μουσικής των Μουσικών Σχολείων της χώρας και έχει δημοσιεύσει άρθρα και μελέτες μουσικολογικού, λειτουργικού και ψαλτικού περιεχομένου σε επιστημονικά περιοδικά. Επίσης εκπονεί από τον Απρίλιο του 2022 μεταδιδακτορική έρευνα στο πεδίο της Εκκλησιαστικής Μουσικής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ τριετούς διάρκειας.

Καλοπανά Μαγδαληνή

Η Μαγδαληνή Καλοπανά είναι αριστούχος κάτοχος του Ενιαίου Τίτλου Μουσικών Σπουδών Μεταπτυχιακού Επιπέδου (υπότροφος Α. Παπαδάκη), Διδάκτωρ Μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (υπότροφος ΙΚΥ) και κάτοχος Μεταπτυχιακού Τίτλου στις Επιστήμες της Αγωγής (Med.). Έχει συνεργαστεί με τη Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη «Λίλιαν Βουδούρη» (1996-1997), το Γ΄ Πρόγραμμα ΕΡΑ («Με αφορμή ένα τραγούδι», «Τροχιά στον κόσμο», 2000-2001, «Μουσικές επιθυμίες», 2020-2021), τη Γενική Γραμματεία Ολυμπιακών Αγώνων (2001-2003), την 6η Biennale Νέων Δημιουργών Ευρώπης και Μεσογείου (2003), την Ένωση Ελλήνων Μουσουργών (1998-2021) και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (2020-2022). Το ακαδημαϊκό έτος 2019-2020 υπήρξε αποσπασμένη στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Αθηνών και αντίστοιχα το 2021-2022 στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών Αθηνών. Ιδρυτικό μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής της περιοδικής έκδοσης Πολυφωνία (2002), μέλος του ΔΣ του Συλλόγου Φίλων Δημήτρη Δραγατάκη και της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας. Έχει πραγματοποιήσει ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια και έχει δημοσιεύσει ευρέως σε επιστημονικά περιοδικά, φωτίζοντας πτυχές και διασυνδέσεις της έντεχνης ελληνικής μουσικής και της μουσικής εκπαίδευσης (βλ. σχ. <https://en-uoa-gr.academia.edu/MagdaliniKalorana>). Μονογραφία: Καλοπανά, Μαγδαληνή. *Συστηματικός και Βιο-βιβλιογραφικός Κατάλογος Έργων Δημήτρη Δραγατάκη*. Αθήνα: Φ. Νάκας, 2019 (ISBN 978-960-290-669-9).

Κατσούρας Σωτήρης

Ο Σωτήριος Κατσούρας είναι μουσικολόγος και επαγγελματίας βιολονίστας με έδρα τα Ιωάννινα, Ελλάδα. Σπούδασε κλασικό βιολί, πιάνο θεωρητικά και αρμονία στην τάξη του Σοφοκλή Πολίτη (βιολί) και Κων/νου Κυδωνιάτη (θεωρητικά). Συνέχισε τις σπουδές του στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης (ΑΠΘ) στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών όπου έλαβε πτυχίο και μεταπτυχιακό τίτλο (Master) στη Μουσικολογία και Μουσική παιδαγωγική. Εκπόνησε διπλωματική εργασία με αντικείμενο την *Τεχνική του βιολιού στην Ηπειρωτική παραδοσιακή μουσική* και επιβλέπων τον καθ. Δημήτριο Γιάννου. Επίσης τελείωσε τις μεταπτυχιακές του σπουδές στο αντικείμενο της Εθνομουσικολογίας (Mmus in Ethnomusicology) στο πανεπιστήμιο του Λονδίνου (University of London, School of Oriental and African Studies (SOAS)) όπου και εκπόνησε την εργασία του με αντικείμενο τις τεχνικές παιξίματος του βιολιού στο Ιράν. Σήμερα είναι υποψήφιος διδάκτορας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (PhD cand. - UoI) με αντικείμενο την έρευνα των *Μορφών Εκμάθησης και Διδασκαλίας Μουσικών Οργάνων στην Παραδοσιακή Μουσική της Ηπείρου* και επιβλέπων τον κ. Θεοχάρη Ράπτη.

Ως βιολιστής έχει συνεργαστεί για πολλά χρόνια με γνωστούς καλλιτέχνες σε διάφορα είδη της ελληνικής μουσικής (παραδοσιακή, λαϊκή, ρεμπέτικο, λαϊκό). Πρόσφατα εξέδωσε το προσωπικό του άλμπουμ (cd *Ala Rum*) ερμηνεύοντας τη βιολιστική παράδοση της Ηπείρου.

Ο Σωτήριος δίδαξε (2001 - 2018) στο μουσικολογικό τμήμα του UoI (πρώην Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΤΕΙ Ηπείρου) και εργάστηκε ως καθηγητής μουσικής στη Μέση Εκπαίδευση στα Ιωάννινα όπου συνεχίζει μέχρι και σήμερα. (2004-2022) Είναι παντρεμένος με την Ευαγγελία Κοντού και έχουν τέσσερα παιδιά.

Κολλίντζας Δημήτριος

Ο Δημήτριος Λυκ. Κολλίντζας γεννήθηκε στην Αθήνα και κατοικεί στα Χανιά. Έχει σπουδάσει Βυζαντινή μουσική στο Ωδείο Χανίων «Ιωάννης Μανιουδάκης» με καθηγητή τον Ιωάννη Καστρινάκη, όπου έλαβε Πτυχία και Δίπλωμα με βαθμό «Άριστα» παμψηφεί. Έχει παρακολουθήσει μαθήματα κλασικής κιθάρας, κανονάκι, μουσικοκινητικής, μακάμια και Θεωρητικών Ευρωπαϊκής Μουσικής. Είναι αριστούχος απόφοιτος της Π.Α.Ε.Α.Κ. στο Πρόγραμμα Εκκλησιαστικής Μουσικής και Ψαλτικής. Είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου με ειδίκευση στην Βυζαντινή Μουσικολογία-Υμνολογία της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ με βαθμό 10. Είναι υπ. διδάκτωρ Βυζαντινής Μουσικολογίας στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ με επιβλέποντα καθηγητή τον Εμμανουήλ Στ. Γιαννόπουλο. Διδάσκει Βυζαντινή Μουσική και κανονάκι στο Ωδείο Χανίων «Ιωάννης Μανιουδάκης» και στο Δημοτικό Ωδείο Ρεθύμνου, και είναι επιστημονικός συνεργάτης-ερευνητής του Τομέα Θεατρικών Κινηματογραφικών και Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κρήτης και του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης. Παράλληλα, είναι μέλος (κανονάκι-τραγούδι) διαφόρων παραδοσιακών και έντεχνων μουσικών σχημάτων και υπεύθυνος παραδοσιακών χορωδιών των Χανίων. Ψάλλει στον Ιερό Ναό Ζωοδόχου Πηγής Μουρνιών. Έχει συμμετάσχει στην έκδοση έξι ψηφιακών δίσκων, ενώ έχει λάβει μέρος ως εισηγητής σε μουσικολογικά συνέδρια και έχει δημοσιεύσει άρθρα μουσικολογικού περιεχομένου σε διάφορα επιστημονικά περιοδικά.

Κοτρωνάκης Δημήτρης

Ο Δημήτρης Κοτρωνάκης είναι κλασικός κιθαριστής και μουσικολόγος, γεννημένος το 1973. Απέκτησε δίπλωμα κιθάρας το 1992, από το Διεθνές Ωδείο Αθήνας. Παρακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές κιθάρας στο Ωδείο Αθηνών, αποφοιτώντας το 1996. Παράλληλα σπούδασε μουσικολογία στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, παίρνοντας πτυχίο του τμήματος Μουσικών Σπουδών το 1996. Ανέλαβε διδακτορική διατριβή στο ίδιο πανεπιστημιακό τμήμα (με επιβλέποντα τον καθηγητή Μάρκο Τσέτσο), και έλαβε διδακτορικό τίτλο το 2014. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στην ελληνική μουσική και στην ιστορία της κλασικής κιθάρας. Από το 2003 εργάστηκε ως καθηγητής κιθάρας σε Μουσικά Σχολεία, ενώ το ακαδημαϊκό έτος 2021 – 2022 αποσπάστηκε στο Εργαστήριο Εθνομουσικολογίας και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας, του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ. Έχει κερδίσει πολλά βραβεία σε διαγωνισμούς κιθάρας στην Ελλάδα, την Ισπανία και τη Ρουμανία. Απέσπασε επίσης τη μέγιστη διάκριση στον δωδέκατο διαγωνισμό Web Concert Hall competition (ΗΠΑ - 2011), μεταξύ διαγωνιζόμενων από όλα τα κλασικά όργανα. Έχει ηχογραφήσει εννέα ψηφιακούς δίσκους με έργα για σόλο κιθάρα, έργα μουσικής δωματίου και κοντσέρτα, κυρίως για τις δισκογραφικές εταιρίες EMI Classics, Soundset Recordings, and Clear Note. Έχει πραγματοποιήσει πολλά ρεσιτάλ κιθάρας στην Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική και την Κίνα· έχει επίσης συνεργαστεί ως σολίστ με ορχήστρες στην Ελλάδα, τη Ρουμανία και την Πορτογαλία.

Κωνσταντινίδου Ξένια

Η Ξένια Κωνσταντινίδου γεννήθηκε στο Τσιμκέντ του Καζακστάν, το 1987. Είναι απόφοιτη του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ., διπλωματούχος πιάνου, ανώτερων θεωρητικών (αρμονία, αντίστιξη, φούγκα) και σύνθεσης. Εκπνεύει τη διδακτορική της διατριβή στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. με επιβλέποντα τον αναπληρωτή καθηγητή του τμήματος κ. Κωνσταντίνο Τσούγκρα, με θέμα *Το μουσικό ύφος του Γεώργιου Πονηρίδη μέσα από τα έργα του για σόλο πιάνο*.

Έχει παρουσιάσει εργασίες της στο 16ο Διεθνές Σεμινάριο Μουσικής της Κοζάνης (2014), στο 11ο (2019) και 13ο (2020) Διατμηματικό Συνέδριο της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας σχετικές με το πιανιστικό έργο του Γ. Πονηρίδη. Έχει επιμεληθεί προγράμματα συναυλιών της Συμφωνικής Ορχήστρα Δήμου Θεσσαλονίκης (2018-19) και της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης (2022). Ως συνθέτρια έχει λάβει το Β' βραβείο στον 8ο διαγωνισμό σύνθεσης Δημήτρη Δραγατάκη (2018), στον 1ο διαγωνισμό σύνθεσης στη μνήμη του Θεόδωρου Αντωνίου (2020) και στον Διαγωνισμό σύνθεσης Λυρικού τραγουδιού της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και Ε.Ε.Μ. (2021). Εργάζεται ως αναπληρώτρια στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Ντούρου Μαρία

Μουσικολόγος, συνθέτρια, φιλόλογος. Διδάκτωρ του Τ.Μ.Σ. του Ε.Κ.Π.Α. και Μεταδιδάκτωρ του Τ.Μ.Σ. του Ιονίου Πανεπιστημίου με έμφαση στην Ιστορική-Συστηματική Μουσικολογία και τη Μουσική Σύνθεση. Η διατριβή της πραγματεύεται την ύστερη περίοδο του έργου του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου (επ. καθ.: Ο. Ψυχοπαίδη Φράγκου) και έχει τιμηθεί με τη 'Δωρεά σε μνήμη Γ. Α. Παπαϊωάννου' του τμήματος Κληροδοτημάτων του Α.Π.Θ. Η μεταδιδακτορική της έρευνα (επ. καθ.: Ι. Παπαδάτος) πραγματεύεται τη μουσική απόδοση του Κ. Π. Καβάφη. Είναι μέλος της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών, της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας και του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής του Τ.Μ.Σ. του Ιονίου Πανεπιστημίου. Σπούδασε σύνθεση στην École Normale de Musique de Paris (καθ. Υ. Taira) και στο Ωδείο Athenaeum (καθ. Κ. Βαρότσης). Έργα της έχουν ερμηνευτεί στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Το συγγραφικό της έργο περιλαμβάνει Πρόγραμμα Σπουδών και Οδηγό για τον Εκπαιδευτικό για το μάθημα 'Ευρωπαϊκή Μουσική Ιστορία' των Μουσικών Γυμνασίων, συμμετοχές σε συλλογικούς τόμους, δημοσιεύσεις σε μουσικολογικά περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων. Υπηρέτησε τον θεσμό των Μουσικών Σχολείων (2001-2017) και διετέλεσε Διευθύντρια του Μουσικού Σχολείου Σιάτιστας (2011-2017). Δίδαξε 'Θεωρητικά της Μουσικής' στο Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ. Γνωρίζει αγγλικά, γαλλικά, ισπανικά, είναι πτυχιούχος του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ., κάτοχος του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Εξειδίκευσης 'Επιστήμη της Μετάφρασης' του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας και μέλος του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού του Τ.Μ.Σ. του Ιονίου Πανεπιστημίου με γνωστικό αντικείμενο 'Ανώτερα Θεωρητικά και Σύνθεση'.

Ξυνάδας Εμμανουήλ

Ο Εμμανουήλ Ξυνάδας είναι απόφοιτος Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος (2006) με ειδίκευση στη Βυζαντινή Μουσικολογία και Ψαλτική (θέμα μεταπτυχιακής εργασίας: *Η Ψαλτική Παράδοση στη Μητρόπολη Βεροίας και Ναούσης κατά τον ΙΗ' και ΙΘ' αιώνα*). Το 2013 αναγορεύτηκε διδάκτορας του Α.Π.Θ. (θέμα διδακτορικής διατριβής *Ο Μητροπολίτης Κοσμάς Ευμορφόπουλος (1860-1901). Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Βεροίας και Ναούσης, Πελαγονείας*

και Νικοπόλεως και Πρεβέζης. Εκκλησιαστική και δράση. Η συμβολή του στην εκπαιδευτική δραστηριότητα και την ψαλτική τέχνη). Υπήρξε υπότροφος του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.), τόσο κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών όσο και κατά τη διάρκεια των Μεταπτυχιακών του σπουδών στην ειδικότητα Βυζαντινή Ψαλτική και Μουσικολογία. Είναι κάτοχος Πτυχίου και Διπλώματος Βυζαντινής Μουσικής. Γνωρίζει δύο ξένες γλώσσες, την Αγγλική και την Γαλλική. Από τον Απρίλιο του 2021 υπηρετεί στην Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Βελλάς Ιωαννίνων στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή επί θητεία με γνωστικό αντικείμενο Ιστορική Βυζαντινή Μουσικολογία.

Παλιός Απόστολος

Γεννημένος στην Καρδίτσα το 1979. Πτυχιούχος Μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ, στο οποίο εισήχθη ως πρώτος, και αριστούχος διδάκτορας του ίδιου τμήματος με διδακτορική διατριβή με θέμα τη ζωή και το έργο του συνθέτη, πιανίστα και παιδαγωγού Λώρη Μαργαρίτη. Διπλωματούχος των Ανωτάτων Μουσικών Ακαδημιών Βερολίνου και Λειψίας με σολιστικό δίπλωμα πιάνου και master με άριστα παμψηφεί και διάκριση. Κάτοχος πτυχίων ανώτερων θεωρητικών. Υπότροφος πολλών Ιδρυμάτων και βραβευθείς πολλών διεθνών διαγωνισμών πιάνου, μουσικής δωματίου και σύνθεσης σε Ελλάδα, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία. Διακρίσεις από την Ακαδημία Αθηνών και την Ένωση Ελλήνων Κριτικών Θεάτρου και Μουσικής. Ως σολίστ πιάνου εμφανίσεις στις σημαντικότερες αίθουσες συναυλιών του κόσμου, συμπράξεις με πολλές ορχήστρες και ηχογραφήσεις, μεταξύ άλλων και έργων Ελλήνων δημιουργών. Πρώην μέλος του πιανιστικού κουαρτέτου Aurora και του συγκροτήματος σύγχρονης μουσικής Ergon Ensemble. Στο μουσικολογικό πεδίο ανακοινώσεις στα πεδία της ιστορικής μουσικολογίας, της ανάλυσης και της μουσικής ερμηνείας και εκτέλεσης σε μουσικολογικά συνέδρια σε Ελλάδα και εξωτερικό, ημερίδες, άρθρα και δημοσιεύσεις σε μουσικολογικά και μουσικά περιοδικά και λήμμα στην ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια Grove Music Online. Έχει διδάξει τα μαθήματα 'Μουσική ερμηνεία' και 'Εκτέλεση στο πιάνο' στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του ΠΑΜΑΚ και στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ. Είναι τακτικό μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας.

Πεφάνης Λαμπρογιάννης

Ο Λαμπρογιάννης Πεφάνης είναι διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, διπλωματούχος του διατμηματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών Μουσική Κουλτούρα και Επικοινωνία. Ανθρωπολογικές και Επικοινωνιακές Προσεγγίσεις της Μουσικής των Τ.Μ.Σ. - Ε.Μ.Μ.Ε. (Ε.Κ.Π.Α) και πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών (Ε.Κ.Π.Α.). Είναι κάτοχος διπλώματος Σύνθεσης και των πτυχίων Βιολιού, Αρμονίας, Αντίστιξης, Φούγκας και Βυζαντινής Μουσικής. Ασχολείται με τις μουσικές καταγραφές και είναι συγγραφέας (με τον Στέφανο Φευγαλά) των βιβλίων *Μουσικές Καταγραφές I - 184 οργανικοί σκοποί από Αιγαίο, Ιόνιο, Κρήτη και Κύπρο* (Παπαρηγορίου - Νάκας 2014), *Μουσικές Καταγραφές II - 200 οργανικοί σκοποί από Θράκη, Μακεδονία, Ήπειρο, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα και Πελοπόννησο* (Παπαρηγορίου - Νάκας 2016), *Καριώτικος - Εκδοχές του ικαριώτικου οργανικού σκοπού* (Παπαρηγορίου - Νάκας, 2017) και *Μουσικές Καταγραφές III - 216 οργανικοί σκοποί από Μικρά Ασία, Πόντο, Καππαδοκία, Αζοφική και Κάτω Ιταλία* (Παπαρηγορίου - Νάκας 2020). Επιπλέον, είναι συγγραφέας (με τον Γεράσιμο Γαλανό) της δίτομης έκδοσης *Λόγια Κεφαλληνιακή Μούσα, έργα Κεφαλλήνων συνθετών 19ου και 20ου αιώνα* (Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων 2015, 2016). Ως βιολιστής έχει ηχογραφήσει και επιμεληθεί 30 ανέκδοτα χοροτράγουδα της Κεφαλονιάς (*Στην ανέμη του χορού*, Πάλιος, 2010).

Σάρμας Παναγιώτης

Είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ και πλέον υποψήφιος Διδάκτορας στο ίδιο τμήμα με επιβλέποντα τον κ. Εμμανουήλ Γιαννόπουλο. Έχει 24 χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση, σύντομη θητεία σε Ωδεία του ιδιωτικού τομέα. Επί μια 10ετία πρωτοψάλτης σε διάφορους ιερούς ναούς. Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης του Προγράμματος 'Βυζαντινή Μουσική Επιστήμη και Καλλιτεχνική Δημιουργία', το οποίο απέκτησε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ το με βαθμό 10,00 «Άριστα». Έχει μια εισήγηση στην Αγγλική στο διεθνές Συνέδριο "IMS Study Group Music of the Christian East and Orient, First International Musicological Symposium: Melismatic Chant Repertoires, Thessaloniki, 12-14 June, 2020" με τον τίτλο "The deep interconnection between text meaning and compositional devices in Panagiotes Chrysafes' «Όταν τίθονται θρόνοι»" και μια ακόμα στο διεθνές Διατμηματικό Συνέδριο των τμημάτων Μουσικολογίας της Ελλάδος τον Νοέμβριο του 2020, με τίτλο «Συγκριτική μελέτη των Ένδεκα Εωθινών Δοξαστικών στο χειρόγραφο Σινά 1477 και ψαλτική τους απόδοση στην Νέα Μέθοδο.» Είναι επι ζετία μέλος και έχει συμμετάσχει σε καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, ερευνητικά projects και διεθνή συνέδρια με την ερευνητική Ομάδα Παλαιογραφίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ με υπεύθυνη την κ. Μ. Αλεξάνδρου. Συναυλίες σε Ελλάδα και εξωτερικό με πιο πρόσφατες σε Βενετία και Βουκουρέστι το 2020. Κάτοχος πτυχίου Αρμονίας και Αντίστιξης. Κατοχος

διπλώματος Βυζαντινής Μουσικής και ευχέρεια σε αρκετά όργανα. Μέλος της Φιλαρμονικής του Δήμου Έδεσσας.

Επί μια δεκαετία στην Οργανωτική Επιτροπή του Φεστιβάλ Μουσικής Νέων της ΔΔΕ Πέλλας και προετοιμασία πλήθους μουσικών σχημάτων μαθητών για συμμετοχή σε αυτό. Δύο συμμετοχές στο Πανελλήνιο Φεστιβάλ «Λαογραφία και Παράδοση» της ΔΔΕ με μουσικοχορευτικά σχήματα από τρία σχολεία. 3 φορές μουσική επένδυση θεατρικών παραστάσεων Μαθητικών Θεατρικών Σχημάτων με συμμετοχή σε διαγωνιστικά φεστιβάλ. Εκατοντάδες μουσικές παραστάσεις εντός και εκτός σχολικών μονάδων με μαθητικά σχήματα σε ποικίλες περιστάσεις.

Σκανδάλη Αγγελική

Η Αγγελική Σκανδάλη, απόγονος παρασημοφορημένης οικογένειας οπλαρχηγών της Κρήτης, γεννήθηκε στην Αθήνα. Διδάχθηκε πιάνο, μονωδία, θεωρητικά και ενοργάνωση μπάμπας στο Ελληνικό Ωδείο, ανώτερα θεωρητικά στο Μουσικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης και σύνθεση στο Α.Π.Θ.

Αριστούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο University of Leeds με τον παγκοσμίου φήμης μουσικολόγο Julian G. Rushton. Είναι συγγραφέας του δίτομου έργου για την ιστορία της όπερας στην Ελλάδα. Επιστημονική συνεργάτις του Α.Π.Θ. (2008-2017) και υποψήφια διδάκτωρ μουσικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Μέλος της Royal Music Association και της Ελληνικής Ιστορικής Εταιρίας. Από το 2015 είναι μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρίας.

Σκούλιος Μάρκος

Ο Μάρκος Σκούλιος, Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, τόσο σαν εθνομουσικολόγος όσο και σαν μουσικός, μελετά το φαινόμενο της μελωδικής τροπικότητας όπως εμφανίζεται σε πολυδιαστηματικά και πολυτροπικά συστήματα που απαντώνται στην περιοχή μεταξύ της Ανατολικής Μεσογείου και της Ινδίας (όπως τα Οθωμανοτουρκικά και Αραβικά Μακάμ, οι Ινδικές Ράγκα, τα Περσικά Νταστγκιά και η Βυζαντινή Οκταηχία). Το ισχυρό του υπόβαθρο στις θετικές επιστήμες (Δίπλωμα Ηλεκτρολόγου Μηχανικού, Πανεπιστήμιο Πατρών) και η στενή του σχέση με την μουσική πράξη, τον οδήγησαν σε μια εφαρμοσμένη και υπολογιστική προσέγγιση στην συστηματική μουσικολογική ανάλυση. Κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο Masters στην Εθνομουσικολογία (SOAS, University of London) με ειδίκευση στην μουσική της Εγγύς και Μέσης Ανατολής (επόπτης καθηγητής Dr. Owen Wright). Η διδακτορική του διατριβή (Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, επόπτης καθηγητής Δρ. Γιαννέλος Δημήτριος) αφορά σε μια μεγάλης κλίμακας σύγκριση των τροπικών συστημάτων των οθωμανοτουρκικών Μακάμ και των ινδουστάνικων Ράγκα.

Staubli Raphael

Ο Raphael Staubli γεννήθηκε κοντά στη Ζυρίχη της Ελβετίας. Σπούδασε βιολί, πιάνο και θεωρία της κλασικής μουσικής (αρμονία, αντίστιξη, ιστορία). Την περίοδο 1984-1988 σπούδασε σύνθεση και θεωρία με τον Helmut Lachenmann στη Musikhochschule της Στουτγάρδης.

Την περίοδο 1988-1992 εργάστηκε ως Καθηγητής της Θεωρίας της Κλασικής Μουσικής στη Hochschule der Künste της Ζυρίχης. Από το 1992 διδάσκει (Professor) στο ίδιο αντικείμενο στη Hochschule Luzern-Musik τα μαθήματα: 'Θεωρία της Αρμονίας', 'Θεωρία της Αντίστιξης', 'Ειδικά Θέματα Ιστορίας της Μουσικής' και 'Σύνθεση σε Διάφορα Στυλ'.

Ο Raphael Staubli δραστηριοποιείται ως συνθέτης και ως πιανίστας, έχει δε δημοσιεύσει άρθρα σχετικά με θέματα μουσικολογικού ενδιαφέροντος.

Τέλλης Παναγιώτης

Είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών (Α.Π.Θ. 2002) και του Τμήματος Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (Α.Π.Θ. 1993). Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος στη μουσικολογία: βυζαντινή μουσική στο Τ.Μ.Σ του Ιονίου Πανεπιστημίου (2017) καθώς και υποψήφιος διδάκτορας στο ίδιο τμήμα στον τομέα της Εθνομουσικολογίας με επιβλέποντα τον αναπληρωτή καθηγητή Ευστάθιο Μακρή.

Οι σπουδές του επεκτείνονται τόσο στο χώρο της δυτικής και τζαζ όσο και της βυζαντινής - παραδοσιακής μουσικής. Από το 1992 ασχολείται επαγγελματικά με τη μουσική (σαξόφωνο, φλάουτο, νέι, φλογέρες). Στο ενεργητικό του έχει τρεις δισκογραφικές εκδόσεις τις οποίες και έχει επιμεληθεί προσωπικά: *Pnoetica, Η Νυχτερινή Μάζωξη των Μουσικών*, cd (2012), *Ήνορο, Ηπειρώτικα πολυφωνικά τραγούδια I και II*, cd (2011, 2016). Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στην ηπειρώτικη μουσική παράδοση και ιδιαίτερα στο πολυφωνικό τραγούδι. Ιδρυτικό μέλος του Συλλόγου Ηπειρώτικου Πολυφωνικού Τραγουδιού Ήνορο και πρόεδρος του Δ.Σ. με πολυετή συμμετοχή στο ομώνυμο

πολυφωνικό σύνολο. Το 2016 δημιούργησε το Ηπειρώτικο πολυφωνικό σύνολο στο Μουσικό σχολείο Ιωαννίνων.

Είναι καθηγητής μουσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και από το 2016 διδάσκει στο Μουσικό σχολείο Ιωαννίνων. Μεταξύ άλλων έχει διδάξει στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του Τ.Ε.Ι. Ηπείρου (2002-2008, 2014-2015) και στο Πρόγραμμα Εκκλησιαστικής Μουσικής και Ψαλτικής της Α.Ε.Α. Βελλάς Ιωαννίνων (2009-2015).

Τρικούπης Αθανάσιος

Αναπληρωτής Καθηγητής και Κοσμήτορας της Σχολής Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Σπούδασε μηχανολογία στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, πιάνο στο Conservatoire Européen de Musique de Paris, σύνθεση και διεύθυνση στο Μουσικό Πανεπιστήμιο του Graz και μουσικολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Έχει διδάξει στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δ.Π.Θ., στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ.

Έχει πραγματοποιήσει έρευνα στη Γερμανία, το Βέλγιο, την Αυστρία και την Ιταλία, ανακαλύπτοντας άγνωστες πτυχές από τη ζωή και το έργο Ελλήνων συνθετών που σπούδασαν και δραστηριοποιήθηκαν σε αυτές τις χώρες. Από το Πανεπιστήμιο Αθηνών εκδόθηκε η μονογραφία του με τίτλο *Western music in Hellenic Communities. Musicians and Institutions*.

Είναι μέλος της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας και της Γερμανικής Μουσικολογικής Εταιρείας, μέλος του Δ.Σ. της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας και του Θρακικού Κέντρου - Εταιρείας Θρακικών Μελετών και Πρόεδρος του Συλλόγου Μουσικών Εκπαιδευτικών Αν. Μακεδονίας - Θράκης.

Ως αρχιμουσικός, συνθέτης, πιανίστας και μουσικολόγος συνεργάστηκε με φορείς από διάφορες χώρες (ΗΠΑ, Ρωσία, Γαλλία, Γερμανία, Πολωνία, Αυστρία, Σερβία, Ρουμανία, Ελλάδα, Κύπρος, Αρμενία, Τουρκία). Έχει παρουσιάσει σε πρώτη παγκόσμια εκτέλεση έργα πολλών σύγχρονων Ελλήνων συνθετών και σε πρώτη πανελλήνια εκτέλεση έργα των Vivaldi, Bach, Pergolesi, Haydn, Mozart, Berlioz, Liszt και Brahms.

Τσαμπατζίδης Θεόδωρος

Ο Πρωτοπρεσβύτερος π. Θεόδωρος Τσαμπατζίδης γενήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Είναι ειδικός μουσικοπαιδαγωγός με οργανική θέση στο Μουσικό Σχολείο Θεσσαλονίκης. Έγγαμος εφημέριος και Γενικός Υπεύθυνος του Προκοπείου Πολυδύναμου Κέντρου της Ιεράς Μητροπόλεως Νέας Κρήνης και Καλαμαριάς. Υποψήφιος διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου με πεδίο έρευνας τη διδασκαλία βυζαντινής μουσικής σε μαθητές με προβλήματα όρασης. Αριστούχος πτυχιούχος Α.Ε.Α.Θ, Κ.Ω.Θ. (Διεύθυνση χορωδίας σε επίπεδο διπλώματος) & βυζαντινής μουσικής. Συνέχισε σπουδές με σεμινάρια στη Γερμανία και το Βέλγιο. Ολοκλήρωσε μεταπτυχιακές σπουδές με υποτροφία της Ιεράς Συνόδου με διάκριση στην κατεύθυνση Ειδική αγωγή και μουσική εκπαίδευση στο Βρετανικό Πανεπιστήμιο Middlesex. Παράλληλα συνθέτει μουσική, διευθύνει και παρουσιάζει με την Νεανική Χορωδία και Ορχήστρα της Ιεράς Μητροπόλεως Καλαμαριάς, βραβευμένες συνθέσεις και ψηφιακούς δίσκους σε συναυλίες και εκδηλώσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Ως εκπαιδευτικός έχει λάβει βραβεία Αριστείας και Καινοτομίας στην Εκπαίδευση και δύο Εθνικά βραβεία Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων eTwinning. Επιπρόσθετα, οργάνωσε εργαστήριο Grundtvig με θέμα «ICT and Special music education». Συμμετείχε ως ειδικός επιστήμονας για την εκπόνηση του Νέου Προγράμματος Σπουδών Μουσικών Σχολείων πάνω στο γνωστικό αντικείμενο Ελληνική Παραδοσιακή μουσική και είναι επιστημονικός συνεργάτης, ενταγμένος στο Μητρώο Επιμορφωτών, του Ιδρύματος Ποιμαντικής Επιμόρφωσης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Φευγαλάς Στέφανος

Ο Στέφανος Φευγαλάς είναι υποψήφιος διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών (Ε.Κ.Π.Α.), πτυχιούχος του προγράμματος 'Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό' (Ε.Α.Π.), διπλωματούχος του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών 'Ιστορική Έρευνα, Διδακτική και Νέες Τεχνολογίες' (Ιόνιο Πανεπιστήμιο) και διπλωματούχος του μεταπτυχιακού προγράμματος 'Δημόσια Ιστορία' (Ε.Α.Π.). Επιπλέον, έχει ολοκληρώσει κύκλους μαθημάτων και ακαδημαϊκά προγράμματα στα αντικείμενα της Γλωσσολογίας, των Επιστημών της Αγωγής και της Ιστορίας (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου και Ε.Α.Π.). Είναι κάτοχος διπλώματος Σύνθεσης και των πτυχίων πιάνου, Αρμονίας, Αντίστιξης, Φούγκας και Βυζαντινής Μουσικής, ενώ έχει παρακολουθήσει κύκλο μαθημάτων Οθωμανικής Μουσικής. Είναι συγγραφέας (με τον Λαμπρογιάννη Πεφάνη) των βιβλίων *Μουσικές Καταγραφές I - 184 οργανικοί σκοποί από Αιγαίο, Ιόνιο, Κρήτη και Κύπρο* (Παπαρηγορίου - Νάκας 2014), *Μουσικές Καταγραφές II - 200 οργανικοί σκοποί από Θράκη, Μακεδονία, Ήπειρο, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα και Πελοπόννησο* (Παπαρηγορίου - Νάκας 2016), *Καριώτικος - Εκδοχές του ικαριώτικου οργανικού σκοπού*

(Παπαργηγόριου - Νάκας, 2017) και *Μουσικές Καταγραφές III - 216 οργανικοί σκοποί από Μικρά Ασία, Πόντο, Καππαδοκία, Αζοφική και Κάτω Ιταλία* (Παπαργηγόριου - Νάκας 2020). Μέρος των μελετών του έχει παρουσιαστεί σε επιστημονικά περιοδικά και συνέδρια.

Φιστουρής Δημοσθένης

Ο Δημοσθένης Φιστουρής είναι διδάκτωρ ιστορικής και συστηματικής μουσικολογίας του ΕΚΠΑ. Διδάσκει ιστορία της όπερας και λυρικό τραγούδι στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Είναι εισηγητής του εξ αποστάσεως προγράμματος επιμόρφωσης του ΕΚΠΑ "Ιστορία της Όπερας: Ορόσημα, Μεταμορφώσεις, Παραδόσεις και Καινοτομίες". Ως επιστημονικός συνεργάτης του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ, έχει διδάξει μαθήματα ιστορίας της μουσικής. Κείμενά του έχουν δημοσιευθεί σε διεθνή μουσικολογικά συνέδρια. Το 2017, από τις εκδόσεις Ορφέως, κυκλοφόρησε η διατριβή του με τίτλο *Οι όπερες του Σπύρου Σαμάρα - Μουσικοδραματολογική ανάλυση και αισθητική ερμηνεία*. Ως υπότροφος του Ιδρύματος Αλέξανδρος Ωνάσης, σπούδασε όπερα και λυρικό τραγούδι στην Ιταλία, δίπλα σε κορυφαίους λυρικούς καλλιτέχνες, όπως, ενδεικτικά, τους Paride Venturi, Luigi Alva, Arrigo Pola, Carlo Bergonzi και Renata Scottò. Ως τεχνικός, έχει συνεργαστεί με την Εθνική Λυρική Σκηνή, το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, την Όπερα Θεσσαλονίκης, το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης-Δημήτρια.

Φούλιας Ιωάννης

Αναπληρωτής καθηγητής 'Συστηματικής Μουσικολογίας. Θεωρίας της Μουσικής (18ου-19ου αιώνας)' στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (προσωπική ιστοσελίδα: <http://users.uoa.gr/~foulias>). Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1976. Πραγματοποίησε μουσικές σπουδές στο Δημοτικό Ωδείο Καλαμάτας (πτυχία αρμονίας, αντιστίξεως, φούγκας και πιάνου, 1994-1998) και σπούδασε μουσικολογία στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (πτυχίο το 1999 και διδακτορικό δίπλωμα το 2005, με διατριβή για τα *Αργά μέρη σε μορφές σονάτας στην κλασική περίοδο*). Είναι μέλος της Συντακτικής και της Επιστημονικής Επιτροπής του περιοδικού *Πολυφωνία*, καθώς και ιδρυτικό μέλος και Γενικός Γραμματέας της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας. Έχει επίσης διατελέσει μέλος της Συντακτικής και της Επιστημονικής Επιτροπής του περιοδικού *Μουσικολογία*, έχει συμμετάσχει στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα RIPM, σε επιστημονικές ημερίδες και διεθνή συνέδρια, ενώ παράλληλα έχει δημοσιεύσει δεκάδες πρωτότυπα άρθρα, καθώς και μεταφράσεις βιβλίων (των R. Wagner, K. Φλώρου και N. Cook) αλλά και μικρότερων μελετών. Από τον εκδοτικό οίκο Παπαργηγόριου - Νάκας κυκλοφορούν οι μονογραφίες του *Οι δύο σονάτες για πιάνο του Δημήτρη Μητρόπουλου: Από τον ύστερο ρομαντισμό στην Εθνική Σχολή Μουσικής* (2011) και *Οι συμφωνίες κατά τις οβιδιανές Μεταμορφώσεις του Carl Ditters von Dittersdorf: Συμβολή στην αποκατάσταση ενός έργου-σταθμού στην ιστορία της προγραμματικής μουσικής* (2015). Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εμπίπτουν στα ακόλουθα πεδία: θεωρία των μουσικών μορφών (από τον 18ο έως τον 21ο αιώνα), εξελικτική θεώρηση ειδών και μορφών της ενόργανης μουσικής στο μπαρόκ, τον κλασικισμό και τον ρομαντισμό, μορφολογία και μουσική ανάλυση.

Υπεύθυνος γενικού συντονισμού συνεδρίου
Αθανάσιος Τρικούπης, Κοσμήτορας

Οργανωτική Επιτροπή του συνεδρίου
Κυριάκος Καλαϊτζίδης, Αναπληρωτής Καθηγητής
Γεώργιος Κοκκώνης, Αναπληρωτής Καθηγητής
Λορέντα Ραμοπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Νικόλαος Ανδρικός, Επίκουρος Καθηγητής
Μάρκος Σκούλιος, Επίκουρος Καθηγητής

Επιστημονική Επιτροπή του συνεδρίου
Πέτρος Βούβαρης, Αναπληρωτής Καθηγητής
Κώστας Καρδάμης, Αναπληρωτής Καθηγητής
Γιώργος Σακαλλιέρος, Αναπληρωτής Καθηγητής
Δημήτρης Έξαρχος, Επίκουρος Καθηγητής
Ιάκωβος Στάϊνχάουερ, Επίκουρος Καθηγητής